[...]РИЛГЫН ТҮСЭБ ЗААБОЛ ДҮҮРГЭГДЭХЭ ЁҺОТОЙ

[Ш]эниисэ, яарса, горох тариха даабаряа дүүргэлгэ—ажахы бүхэнэй дайшалхы зорилго

Эртын тарилга хэхэ шиидхэхы үдэрнүүд

[...] тэрэнэй Цен- [...]ри энэ жэлдэ [...]абажа, гүрэн- [...]да бүхы юумэ [...]оо хүдөө ажа- [...]дые урьалһан [...] Россин Феде- [...] харюусалга- [...] Мүнөө жэл- [...]иллион пүүд [...]гоо амбаарта [...]уулха байна. [...]ально-техни- [...]байгуулха хэ- [...]тусгаар удха [...]идэглэхэ зуу- [...] Хрущев энээ- [...]на, ниитэ гү- [...] тэжэ заагаа

[...]арай Усть- [...]ин управле- [...]гшэд ниитэ [...]рэнэй энэ зо- [...]гоһоной үль- [...]а. Нэгэ жэл [...] таряа 1,5 да- [...] 13 миллион [...]шанартай Ку- [...]эндэ худалда- [...]ральна Коми- [...]дээнэй үүсхэ- [...] ехээр абахын [...] социалис мү-

[...]хүдөө ажахын [...]убаниинхидай [...]ээрээ харюу- [...] мүрысөөндэ [...]аалангайнгаа [...]ээр хаража [...]оёо тэнсүүлжэ [...]уриһаар абаһан [...]а гадна 100 [...]о гүрэндэ ху- [...] уялга абаа.

Эгээл иимэһээ таряалангай хубаарилгые шэнээр хаража үзөөд, шэниисын тарилгые 100 мянган гектар ехэдхэхээр шиидхэгдэһэн байгаа. Энээнтэй хамта колхозууд, совхозуудта, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениинүүдтэ 50 мянган гектар шэнэ, боро газар ашаглагдажа, ехэнхи хубидань энэ жэлдэ тарилга хэгдэхэ.

Партиин областной комитедэй пленум нютагуудһаа гараһан дурадхалнуудые һайшаагаад, областной партийна организациин үмэнэ иимэ зорилго табиба: энэ жэлдэ гүрэндэ 100 мянган тонно таряа худалдаха ба тушаахын, шэниисын тарилга 100 мянган гектараар үргэдхэхын, 50 мянган гектар шэнэ ба боро газар ашаглахын тулада бүхы хүсөөрөө тэмсэхэ. Партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство Буряад ороной хүдөө ажахын худэлмэрилэгшэдэй иимэ харюусалгатай уялгыень хараадаа аба-

жа, техникээр хангаа, кукурузын, горохой, бобын үрэһэ үгэжэ, колхозууд болон совхозуудта хэгдэхэ барилгануудта хэрэгтэй зүйлнүүдые үгэжэ туһалха гэжэ шиидэһэн байгаа, иимэ туһаламжа үзүүлжэшье байна.

Олон колхозууд болон совхозууд, нэн түрүүн тэдэнэй механизаторнууд, ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Баргажанай, Кабанскын үйлэдбэриин управлениинүүдэй колхозууд болон совхозуудһаа бэшэниинь бултадаа энэ хабарай бэрхэшээлые дабан, нёдондо жэлэйхидэ орходоо шэниисэ ехээр тариба. Эртын орооһото ургамалнуудай, тэрэ тоодо шэниисэ болон горохой, тарилга дүүргэһэн гү, али үглөө мүнөөгүй дүүргэхээ байһан ажахынууд олон.

Орооһо таряа ехээр абахын түлөө ээн ёһоор тэмсэжэ байһан олон колхозууд болон совхозуудай дундаһаа Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозые дурдангүй аргагүй. Таряалангаа шэнээр хаража үзөөд, тус колхоз энэ жэлдэ орооһото ургамал 5199 гектар (1962 ондо 3800 гектар байгаа) болгоо, тэрэ тоодо шэниисэ 2740 гектарһаа 4000 гектар болгоо. Үшөө горохой, кукурузын, саахарай свёклын тарилга үргэдхэгдөө.

«Коммунизм» колхоз 40 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидээ. Энэнь 4 жэлэй түсэбһөө ехэ болоно. Гадна бүхы ургамалаар сортовой үрэһэ хүрэхэ хэмжээтэйгээр хааха, малай тэжээлдэ хэрэглэхэ, эдеэ хоолдо хэрэглэхэ жасануудые байгуулха. Энэмнай ниитэ партийна, ниитэ гүрэнэй удха шанартай зорилгые яажа шиидхэхэб гэһэн ёһото ульгэр жэшээ болоно.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудһаа байтагай, зарим управлениинүүдтэшье энэ хабар оройтоо гэһэн шалтаг дурдаад, орооһото ургамалай, нэн түрүүн шэниисын, тарилга бага болгохо һэдэлтэ хэнэ. Энэ яашагүй буруу ябадал мүн. Орооһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо шэниисэ тарихаар хараалагдаһан түсэбүүдые, дүүргэхэ болзор үшөө үнгэрөөдүй гэжэ дүршэл ехэтэй таряашад болон агрономууд хэлэнэ. Тон һаяын үдэрнүүдтэ тарилгын бүхы агрегадуудые һайнаар хүдэлгэжэ, орооһото ургамалнуудай тарилгые түргэнөөр, һайн шанартайгаар дүүргэхэ арга боломжо бии, тиигэхэшье ёһотой. Тиигэбэл, абаһан уялгануудаа дүүргэхэ үндэһэ һуури табигдаха байна.

Хэлэгдээшэ буруу ябадалай удха юуб гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилэгшэд хуушарһан һанал бододолдо баригданхай — зелёнкодо этигэһээр зандаа. Энээниие арад зон залхуушуулай ургамал гэжэ тон зүб нэрлэһэн юм.

Абаһан уялгануудай байһаар байтар, эртын орооһото ургамалнуудай тарилтын дүүрэжэ байха үедэ, өөһэдөө мэдээд таряалантай хубаарилгые хубилгаха гээшэ абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө, гектар бүриһөө тэжээлэй ургамалнуудые эгээл ехээр абахын түлөө оролдоһон хэрэг бэшэ, харин бэеынгээ амарые хараһан ябадал болоно. Энэ хадаа үнэндөө эмхитүй ажалаа оройтоһон хабар дээрэ хаяад, шэниисын орондо нэгэ жэлэй ургамалые тариха гэһэн һэдэлгэ мүн болоно.

Правлени, партийна организацитаяашье зүбшэнгүйгөөр Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Соковиков эгээл иимэ шиидхэбэри абаһан байгаа. Хэдэн зуун гектарта шэниисэ таринггүйгөөр, тэрэнэй орондо обёос тариха гэжэ «өөрөө шиидхээ» юм ха. Хяагтын үйлэдбэриин управлениһээ ороһон дохёо ганса энэ бэшэ. Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо, мүн бэшэшье ажахынуудта иимэ һэдэлгэнүүд гарана. Гэбэшье Хяагтын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Иванов эрид шиидэнги байхын орондо, харин үни баталагдаһан таряалангай хубаарилгые эбдэхые һэдэдэг хүтэлбэрилэгшэдые үнэндөө һайшааһан болоно.

Мүн Зэдын үйлэдбэриин управленидэ зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд май һарын паар хахалха түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэһэн хэбэртэй болоод, шэниисын тарилга хороохо һэдэлгэ гаргана. Тиихэдэнь Зэдын үйлэдбэриин управлени энээниие болюулнагүй. Шэниисэ, горох тарижа түргэнөөр дүүргэхын түлөө эрид шууд тэмсэхын орондо, харин орооһото ургамалай тарилга майн паар хахалхада һаад ушаруулхагүй юм аа гү гэжэ управленидэ мартажа байһан байна. Май һарын паар хахалха гээшэнь аргагүй шухала. Теэд энэ хүдэлмэри орооһото ургамалай тарилгада һаад ушаруулха ёһогүй.

Зарим лэ баримтануу тухай, зарим хүтэлбэрилэгшэдэй буруу һанал тухайдал хэлэбэбди. Теэд энээниие обёоронгүй гарахын аргагүй. Юуб гэхэдэ, абаһан уялгануудаа дүүргэхэ тухай хэлэгдэнэ. Уялгадаа хүнгэхэнөөр хандаха гээшэ социалис мүрысөөнэй удхые буурууна, партийна ба гүрэнэй журам эбдэхэ ябадал гаргана гээшэ.

Орооһо таряа абаха, гүрэндэ худалдаха талаар харюусалгатай уялгануудые абаабди. Эдээниие бэелүүлхын тулада бүхы хүсэеэ зорюулая. Ойрын үдэрнүүдтэ ажахы бүхэндэ орооһото ургамалнуудай эртын тарилгые һайн шанартайтаар хэжэ дүүргэхэ, силос болохо кукуруза тарилгада һайнаар бэлэдхэжэ, сат соонь тария!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 114 (10175) | 1963 оной майн 16, четверг | Сэн 2 мүнгэн

КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ПОЛИ ДЭЭРЭҺЭЭ

[...] хүтэлбэрилдэг Зэдын үйлэдбэ[...] [...]ябрьский» совхозой механизатор[...] [...]ото ургамалнуудай эртын тарилга [...]кашэа харуулба. Бригадын меха[...] [...]ой үнэтэ ургамал бологшо шэ[...] [...]бөөр хараалагдаһан болзорһоонь [...]бэ. [...]иин даадаг комсомол-залуушуу[...] [...]дээрэ илангаяа һайнаар хүдэлмэрилөө. Тэрэ агрегадта дамжуулгын улаан вымпел барюулагдаһан байна. Зураг дээрэ: (баруун гарһаа) тракторна бригадын бригадир Владимир Хохлов (зүүн гар талада байһан) Николай Бурдуковскида дамжуулгын улаан вымпел барюулжа байна. Тэдэ хоёрой хоорондо байгшад сеялкэшэд Константин Гладыщев, Игнат Самойлов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Шанарай түлөө юундэ оролдоногүйб?

Хабарай тарилгын хүдэлмэри Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байнхай. Колхоз, совхозуудай механизаторнууд хабарай хашанха уларилда һаатангүй, тарилгаяа һайн шанартайгаар, сат соонь үнгэргэхэ гэжэ оролдоно.

Тиибэ яабашье, зарим ажахынуудта хүдэлмэриинь шанар муу байһаар. Жэшээнь, Бэшүүрэй совхоздо газар хахалхадаа, һолоомоной узуурые булангүй гарашана, үрэһэ тариһанай һүүлээр газарыень нягтаруулан даранагүй. Газар хахалхадаа, тарилга хэхэдээ забһар, далан гаргана. Мүн энэ совхоздо һайса сэбэрлэгдээгүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр хаяһан баримтанууд ушарһан байха юм.

Эдэ бүгэдые совхозой агрономууд нүхэд Мухин, Петровский гэгшэд мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абадаггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Мүн иимэрхүү баримтанууд «Рассвет» колхоздо, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Эдэ ажахынуудта поли дээрэхи һолоомон сат соогоо хуряагдаагүй байһанһаа, һолоомоной хэбтэһэн газарай хурьһэн һайса гэдээгүй байжа, тэрэниие хахалхада анзаһан эбдэрнэ, муугаар элдүүрилэгдэнэ.

«Знамя Ленина», «Победа» колхозуудта газараа предплужниггүй плугаар хахална.

Г. Щепин,
«Ленинэй зам» газетын редактор.

Эртын тарилга дүүргэн сасуугаа

Сагай уларил зүбөөр хэрэглэн, Зэдын үйлэдбэриин управлениин Захааминай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз шэниисэ, хара таряа, горохой тарилга дүүргэмсээрээ силосэй ургамалнуудые тарижа эхилбэ. Мүнөө колхозой механизаторнууд кукуруза тариха газараа бэлдэжэ, поли дээрээ наг шэбхэ зөөнэ.

Тракторист Т. Корнаков, Б. Цыренов гэгшэд үдэрэйнгөө нормо 150—170 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрэшэлэн сеялкэшэд Федор Яньков, Иван Бессонов болон бусад эдэнэрһээ дутуугүйгөөр ажалланад.

Д. Жундуев.

Газар уһалха хаһа саг алдажа болохогүй

Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта сабшалангай, таряанай газар уһалалгын ябаса тухай 1963 оной майн 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управлениинүүд	Ханаабаар уһа урадхуулан уһалалга		Насосно станцяар гаргагдаһан уһаар уһалалга	
	Таряанай газар	Сабшалан	Таряанай газар	Сабшалан
Зэдын	43,0	12,6	17,2	—
Улаан-Үдын	23,6	20,8	—	—
Хяагтын	20,8	16,0	5,7	—
Мухар-Шэбэрэй	16,8	10,7	14,6	—
Хориин	16,2	38,2	22,8	6,1
Баргажанай	7,9	2,9	15,0	21,7

Республикын олохон ажахынуудта таряанай болон сабшалангай газар уһалалгын муугаар ябуулагдажа байһан ябадал эндэ толилогдоһон мэдээсэл дотор харагдана. Газар уһалха уһанай хэды элбэг байбашье, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэри эмхидхэжэ шадаагүй байшоо.

Баргажанай үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта таряанай газар уһалалга ехэ муу. Тэндэ уһалагдаха ёһотой 10200 гектар газарай миил 754 гектарынь уһалагдаба. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта 8630 гектарай 1256, Хориин управлениин—4350 гектарай миил 731 гектар уһалагдаһан байна.

Эдэ бүхы баримтанууд хадаа дурсагдаһан ажахынуудай газар уһалалгын тон шухала хүдэлмэридэ хангалтагүйгөөр хандаһаниие харуулна. Ургасын һая гаража байха үедэ газарай хүрьһэндэ шииг нойто ехээр үгэхэдэ, тэрэнэй һайнаар гараха байһаниинь элитэ. Хэрбээ мүнөө уһалжа шадаагүй һаамнай, майн хоёрдохи хахад гандуу, һалхитай уларил байхаар хүлеэгдэнэ.

Таряанай болон сабшалангай газар уһалха талаар ажахынуудта байһан бүхы арга боломжонууд дүүрэнээр хэрэглэгдэхэ ёһотой.

В. Ветошников,
Республикын уһанай ажахын управлениин начальнигай орлогшо.

Сабшалан уһална

Үнэн сэхээр ажалладаг үбгэн

Дамба Жалсанов колхозой ажалда 30 гаран жэл хүдэлөө. Удаань Хэжэнгын совхоздо орожо, ажалаа үргэлжэлүүлһэн юм. Теэд үндэр наһатай боложо, гүрэнэй тэдхэмжэдэ гарабашье, хүдэлмэри хэнгүй, миин һуужа шадаагүй. Байгша оной апрелиин эхеэр 2-дохи фермынгээ эрхилэгшэлэ хандажа ажал эриһэн байгаа. Тиигэжэ луговод болоһон юм.

70 наһатай энэ үбгэн залуу туһалагша Дубдан Галдановтай хамта дааһан ажалаа дүүргэжэ эхилээ бэлэй. Хойто-Шанаа гэжэ газартахи 600 гектар сабшалангай зарим хубинь халиһан тошонгой уһаар уһалагдаһан байгаа. Гэбэшье эдэ нүхэд үшөө 140 гектар добо дошо газарта һубаг ханаабаар уһа урадхуулжа, ехэхэн ажал хээ юм.

Эдэ луговодууд газар уһалхынгаа хажуугаар 80 тонно шэбхэ морёор зөөжэ, сабшалан дээрэ гаргаа. Мүнөө шэбхэ шэрэлгээ үргэлжэлүүлһээр. Удаань шэбхэеэ мухарюулгаар буталжа, сабшалан дээгүүрээ тарааха юм.

«Энэ жэл совхознай бидэнэй уһалһан, утэгжүүлһэн сабшалан дээрэһээ шанар һайнтай, ехэ үбһэ хуряаха байха»,—гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

Тэдэнэр дааһан газараа уһалха, утэгжүүлхээр хизаарлангүй, бүхы талмай дээрэхи шулуу, түмэр түдэгэ гэхэ мэтые сэбэрлээ.

Н. Бочкин.

[...]н тарилга яахадаа удаарнаб?

[...]йгаар манай [...]эн ажахын [...] телефоноор [...]

[...]риин управ- [...]колхоз хон- [...] түсэблэгшэ [...]арюусаба. [...]мнай тарил- [...] байна. 4200 [...] тариха тү- [...]08 га тариг- [...]таряанай [...]рынь, 400 га [...]ктарынь та- [...]

[...] шэниисэ та- [...]00 га байһа- [...] орошобоб? [...] хүрэнгэ ду- [...]иэ болоо бэ- [...]дшье тарил- [...]

[...]үниндөө та- [...]изаторнууд [...] хэр дүүр- [...]

[...]дөө тарилга [...]заторнуудай [...]жэ байһые [...]агдаһан га- [...] дээрэһээ [...] татагда- [...]

[...]лэдбэриин [...] тарилгаар [...]гант» кол- [...]түрүүлэгшэ [...]харюусаба. [...]энэ колхоз [...]9 га яарса [...]

[...]колхоз энэ [...]исэ, 500 га [...]түсэбтэй. [...]хадаа тү- сэбтнай доошоо орошобоб? Үйлэдбэриин управлениин тоолодогоор, танай колхоз 2700 га шэниисэ, 900 га яарса тариха ёһотой байгаа ха юм.

Афанасьев: түсэбнай һэлгэгдэжэл байдаг лэ даа.

Редакциһаа: энэ хөөрэлдөөнһөө юун элирнэб гэхэдэ, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд эртынгээ тарилгые удааруулһанаа сагааруулхын тула өөһэдөө мэдээд лэ түсэбөө доошонь оруулха һэдэлгэ гаргана. Колхоз, совхозуудай партийна организацинууд, хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомууд иимэ баримтануудтай эрид тэмсэхэ уялгатай.

Түрүүшын 10 га хартаабха

КАБАНСК, **(Телефоноор абтаба)**. Үбгэн буурал Байгал далайн хүхэ мүльһэн хүнжэлһөө һалаагүй байбашье, тэрэнэй зүүн захаархи тала дайдаар үрихан хабар айлшалжа ерэһээр үнинэй.

Һүүлэй сэлмэг дулаан үдэрнүүдтэ Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэриие нилээд урагшатайгаар ябуулба. Илангаяа Оймороой совхозойхидой эршэтэй шанга, оролдосото ажалые тэмдэглэмээр. Эндэхид бүхыдөө 6300 гектарта эртын тарилга хэхэ түсэбтэй аад, бүхы машина, техникээ зүбөөр ашаглан, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, богонихон болзор соо 2300 гаран гектарта орооһото ургамалнуудые таряад байна.

Совхоз дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ 2-дохи отделениинхид түрүүлнэ. Энэ отделениин тракторно-таряан ажалай бригадынхид (бригадир нүхэр Клочихин) социалис мүрысөөндэ эрхимлээд, совхозой дирекци, парткомой дамжуулгын Улаан туг абанхай. Эндэхи механизаторнууд эртынгээ тарилгын 50 шахуу процентые дүүргэбэ.

—Апрелиин һүүл багаар, майн эхеэршье ходо хүйтэн байжа, тарилгын хүдэлмэриие ехэ хойшо татаа. Тэрэгүй һаань, орооһото ургамалнуудаа тарижа дүүргэхэ тээшэнь болгохо байгаабди. Теэд иимэ бэрхэтэй ушарай тохёолдоһые хараада абажа, механизаторнуудай бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, үдэр һүнигүй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ,—гээд хоёрдохи отделениин эрхилэгшэ И. Перфильев хэлэнэ.

Отделениин дүршэлтэй трактористнууд Д. Голоушкин, Б. Соболев гэгшэдэй жолоододог агрегадууд тус тустаа халаанайнгаа даабари 200 процент дүүргэдэг. Корсаковска отделениин механизаторнууд А. Андреев, В. Харжеев, П. Халбаев болон бусад тарилга дээрэ хүдэлхэдөө, мүн газар хахалхадаашье, даабаряа баһал 150—170 процентһээ доошо оруулнагүй. Тэдэнэр богонихон болзор соо тус тустаа 100 гектар хүрэтэр зөөлэн хахалалга хэһэн байна.

Эртынгээ тарилгын хүдэлмэриие үдэрһөө үдэртэ эршэтэй шангаар ябуулхаһаа гадна, эдеэ хоолой шухала зүйл болохо хартаабха түлэг тарижа захаланхай. Байгша ондо гол түлэб хартаабха ургуулха, мүн хажуугаарнь горох, саахарай свёкло тарилсаха онһожоруулагдамал 3 звено эмхидхэгдээ. Энэ ургамалые нёдондонойхиһоо 1,5 дахин шахуу ехээр тарихамнай,—гэжэ совхозой 2-дохи отделениин агроном П. Конев мэдүүлнэ.

Энэ отделени бүхыдөө 90 гектарта хартаабха тариха юм. Тэрэнэйнь 20 га нёдондо горох тариһан газарта, бэшэниинь ехэнхидээ паар дээрэ тарихгдаха. Мүнөө бүхы газарынь борнойлогдоод, хүрьһэниинь жэгдэлэгдэжэ, гектар бүриин 15 тонно наг шэбхэ, нэгэ центнер минеральна үтэгжүүлгэ гаргагданхай. Майн 7-һоо хойшо 10 гектар таряад байна. Үрэһэниинь һайса шанаржуулагдажа таригдана. Хартаабхын тарилгые майн 25 болотор дүүргэхэ зорилго табигданхай.

К. Молчанов,
«Прибайкалец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

СВЕРДЛОВСКДО БАЯР БАЯСХАЛАНГАЙ УГТАМЖА БОЛОБО

Фидель Кастро Ураалда айлшална

СВЕРДЛОВСК, майн 14. (ТАСС). Дунда Ураалдахи предприятинууд Кубын 300 захяае дүүргэжэ байнхай. «Уралмаш» гэжэ хүндэ машина бүтээдэг завод—промышленна гигантнуудай нэгэн баатарлиг аралда тон шухала машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые бэлэдхэжэ байна. Мүнөөдэр эндэ ёһото һайндэр болобо. Социалис революциин нэгэдэмэл партиин национальна хүтэлбэриин нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Рус, тэрээнтэй хамта ябагшад тус заводой олон мянган хүдэлмэришэдэй коллективтэ айлшан болобо.

Хүдэлмэришэд үнэн зүрхэнһөө, аха дүү ёһоор айлшадые угтаба. Дунда Ураалдахи арадай ажахын соведэй түрүүлэгшэ С. А. Степанов, заводой директор В. Б. Кротов гэгшэд Кастро болон хамта ябаһан хүнүүдыень кузнечнэ цехтэ орохыень урибa. Фидель ябажа байтараа зогсоно, хэдэн зуун гектарта нэмжыһэн энэ мантан томо предприятиин ехые гайхана.

Үйлэдбэритэй танилсажа эхилбэ. Түгэлдэр хүсэтэй балтанууд, халуугаар анхилһан дулаасуулдаг пеэшэнүүд—эдэ бүгэдэ Кубын нүхэдые ехээр һонирхуулна. Баатарлиг Кубын багша агрегадуудай хажууда ошоод лэ зогсоно, тэдэнэй технологи тухай, ажалайнь бүтээсэ тухай хүдэлмэришэдһөө асууна. Кузнечнэ цехэй хүдэлмэришэдтэй Фидель Кастро хани ёһоор гараа барилсана, хүхинэ, хөөрэлдэнэ.

Цехэй начальник П. Г. Левандовский 5 мянган тонно хүсэтэй табладаг балтын макет мүнхэ дурасхаал болгон коллективэйнгээ үмэнэһөө Фидель Кастрода барюулба.

Һонин агрегат—10 мянган тонно дарадаг хүсэтэй пресс айлшадта харуулба. Энээндэ мантан томо детальнуудые хэдэг юм. Энэ прессэй үндэрынь дүрбэн дабхар гэрэй тухай.

Энээнэй һүүлээр айлшад механическа болон хабсаралгын цехүүд тээшэ ошобо. Коммунизмын барилганууд дээрэ хүдэлдэг мантан томо станогуудые, үрэмдэдэг машинануудые, алхалдаг томо экскаваторнуудые эндэ бүтээн гаргадаг юм.

Хабсаргадаг цехтэ Кубын нүхэд байд гэбэ. Эндэһээ гараһан продукци Куба эльгээгдэхээ байна. Кубын революциин вождь шэн габьяатайгаар хүдэлжэ байһан заводой коллективые халуунаар амаршална.

Тус заводһоо гараад, айлшад нэгэдэхи табан жэлэй талмай тээшэ зорибо. Эндэ хүн зон дүүрэн сугларанхай. Заводой хэдэн зуу мянган хүдэлмэришэд, городой бусад районуудай ажалшад эндэ байна.

Энэ талмай дээрэ митинг болобо. Свердловскын промышленна обкомой нэгэдэхи секретарь К. К. Николаев, заводой үнинэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник, электрогагнуурша И. Л. Оленников, техник-конструктор Л. П. Самойлова гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Фидель Кастрода үгэ үгэхэдэнь, баяр баясхалангай хашхараан талмай дээгүүр зэдэлжэ байба. Хүн бүхэн Фиделеэр дамжуулан Кубын арад зондо аха дүүгэй амаршалгые хүргэхэ хүсэлэнтэй байба.

Фидель Кастрын, тэрээнтэй хамта ябагшадай «Уралмаш» заводоор аяншалхадань, КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь А. П. Рудаков, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Советскэ Союзһаа Кубын Республикада байдаг элшэн сайд А. И. Алексеев, Свердловскын, Свердловско областиин партийна болон совет хүтэлбэрилэгшэд хамта [...]

Хүрэнгэгүй гэжэ шалтаад...

Хориин колхоз, совхозуудта хартаабха тоогдоногүй

«Оронойнгоо хэрэглэмжые эрхим шанартай хартаабхаар хүсэд хангая!» гэһэн уряатайгаар КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүдөөгэй бүхы ажалшадта тусхай бэшэгээр хандаа. Хандалга соо заагдаһан зайлашагүй шухала эрилтэнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зорилготойгоор республикымнай колхоз, совхозуудай олонхинь хартаабха ехээр таридаг, баян ургаса хуряажа абадаг болохын түлөө ехэ хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ дүүргэхын хойноһоо оролдолго гаргажа захалаа.

Жэшээнь, Хориин совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин харьяата Хүрбын совхозойхид (директор нүхэр Мишарин, парткомой секретарь нүхэр Дамбиев) хартаабха тариха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулжа байна. Тус совхоз энэ жэл 30 гектар газарта хартаабха ургуулха түсэбтэй юм. Эндэхин урдань хартаабха ехээр ургуулха гэжэ оролдолго гаргадаггүй байгаа һаа, харин мүнөө тэрэ зангаа эрид хубилгаа.

Хартаабха ургуулха звено, бригада бүхэндэ тодорхой түсэб, даабари табижа үгэхэ байна. Хүдэлмэреэ ямар болзор соо хэжэ дүүргэхэб, хэды шэнээн ургаса абажа, хэдыень гүрэндэ худалдахаб гэжэ хүн бүхэн уридшалан мэдээд ябаха зэргэтэй.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгаһаа

Эндэ хартаабха ургуулха тусхай хоёр звено эмхидхэгдэжэ, хүдэлхэ хүнүүдынь томилогдоод, тракторнууд болон бусад зэр зэмсэг, уһалууриин үрэжэлтэ һайн участогууд даалгагдажа үгтэбэ. Хасууртайн нэгэдэхи отделенидэ 20 гектар хартаабха таригдахань. Тэндэхи звеное Дементьян Мартынов хүтэлбэриддэг. Мүн Тээгдын отделениин звеное механизатор Мухамед Захиров даанхай. Эгээ мүнөө эдэ звеногойхид хартаабха тариха газартаа наг шэбхэ гаргажа, участогуудаа уһалжа захалаа.

Үрэһөөр дутамаг байһан дээрэһээ хүрэнгэдэ хэрэглэгдэхэ хартаабха гаднаһаа худалдан абаха хүдэлмэри совхозой дирекци саг соонь эмхидхээ. Мүнөө 600 гаран центнер хүрэнгын хартаабхатай болоод байна. Хартаабхын тарилгада Нарһатын совхозоорхин мүн лэ яһала һайнаар бэлдэнэ гэхээр. Хүрэнгын хартаабха бэлэдхэхэ хүдэлмэри эндэ эмхи гуримтайгаар ябуулагдана.

Гэхэтэй хамта, управлениин олонхи ажахынууд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга дотор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ёһоһолон оролсоогүй, һанаа амархан һуужа байһаар. Хартаабха һуулгаха саг бүри газаа орожо ерээ. Тингэн гэтэр дээрэ хэлэгдэһэн хоёр ажахыһаа бэшэниинь булта шахуу тарилгадаа дүүрэн хүрэхэ үрэһэ хаажа шадаагүй байгаа. Хориин управлениин ажахынууд хамтадаа даншье ехэ даабаритай бэшэ юм. Оройдоол 435 гектар хартаабха тариха түсэбтэй. Тиихын тулада адагынь 10-аад мянган центнер хүрэнгэ хэрэгтэй байһан байна.

Дээрээ ортошоод мүнөө, сэхынь хэлэхэдэ, яахашье аргаа оложо ядаад байна. Энэ гэһээр айлнуудһаа хартаабха худалдажа абагты гэһэн захиралта үйлэдбэриин управлени аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной бэлэдхэлэй контородо үгэһэн байна. Мүнөө болоһон хойно гэнтэ мэдээ ороһондол иишэ тиишээ харайлгалдахадань балайшье мүртэй үрэ гаранагүй. «Совхозрабкооп бүхэндэ даалгабари үгтэнхэй, хэды шэнээн хартаабха худалдажа абтаа юм гэһэн мэдээн хүсэд ороодүй байна» гэжэ тус конторын директорэй орлогшо нүхэр Манхиров манай асуудалда харюусаа бэлэй.

Хэрбээ хартаабха ургуулха гэжэ оролдоһон байгаа һаа, Хориин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хүрэнгэ тухайгаа үшөө бүри намар байхада бодомжолһон, арга хүргыень олоһон байха байгаа ха юм. Энэ дутагдал имагтал ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи мэргэжэлтэдэй зүгһөө хартаабхые хүндэлдэггүйһөө, тэрээнтэй «зууралдахаяа» залхуурдаг дээрэһээ болоно гэжэ тэмдэглэхэдэ алдуу болохогүй.

—Парти, правительствамнай хартаабха ехээр ургуулдаг болохо асуудалда онсо анхарал хандуулаад байна. Тэрэнэй харюуда танайхин юу хэжэ байнабта, хартаабхын тарилгада хэр бэлдэнэбтэ?—гэһэн асуудалаар Үдын совхозой директор нүхэр Батуевта табигдаа һэн.

—Мандашни хартаабха оройдоо ургадаггүй юумэл. Хартаабха тарихаар мүртэй газаргүйбди, ёһоор хүрэнгэшье байхагүй,—гэжэ нүхэр Батуев харюусаһан байна.

Теэд энэ томо ажахыда хартаабха һуулгахаар 40 гектар газар олдохогүй гэжэ юун байха һэм даа. Совхозой түб һуурин болохо Удинск тосхонһоо хойшо нэмжыһэн газар юугээрээ мууб? Тэндэ айлнууд өөһэдтөө хартаабха жэл бүри хаяжа байдаг, баян ургаса хуряажа абадагынь мэдээжэ бшуу. Тиихэдэ Дээдэ Тальцын таряашад хэр угһаа хойшо хартаабха бэрхээр ургуулдаг, һайн газарааршье элбэг отделени байха. Санномыск, Тарбагатай, Баруун Хасууртай, Баян Гол тосхонууд шадар хартаабха тариха газар олдохогүй гэжэ хэлэбэл, хэн тэрээндэ этигэбэ гээшэб.

Имэрхүү ушар Анаагайншье совхоздо үзэгдэнэ. Тус ажахы 45 гектар хартаабха тариха түсэбтэй байһанаа үнинэй мэдэжэ байгаа. Тиигэн мүртөө миил 100 центнер хүрэнгэтэй байшоо. «Хүрэнгэтэй болохын түлөө ямар хүдэлмэри ябуулагданаб» гэһэн асуудалда совхозой главна агроном нүхэр Осипов иигэжэ хэлээ һэн:

—Заготконторо 500 центнер хартаабха айлнуудһаа худалдажа абаад, манда тэрэнээ дам худалдаха юм. Тиигэбэл дүтэрхүү ошохо ёһотой.

Теэд аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторынхидой хэр зэргээр хартаабха бэлэдхэжэ байһан тухайнь дээрэ хэлэгдээ хамнай. Хүнэйл оложо үгөө һаа, хүрэнгэтэй болохо, үгы һаань яанаб даа гээд һууха гээшэ тон харюусалгагүй хэрэг болоно бэзэ. Зүгөөр энэ ажахын алишье фермэ дээрэ хартаабха тариха арга боломжо дүүрэн, газаршье олдохо, хартаабха ургуулхадаа бэрхэ хүнүүдшье бии байха. Урдань, үшөө колхоз байха сагта анаагаархин, Анаагай үртөөгөөрхин, Хүтэл нуураархин али зэргын баян ургаса хуряажа абадаг агша һэм. Тэрэ ушар мартагдаагүй байха.

Хэжэнгын, Чисаанын, Яруунын болон бусадшье совхозуудай, мүн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хартаабха ехээр абадаг болохо тухай асуудалда баһал хайша хэрэгээр хандажа, шиидхэхы хэмжээ абаадүй байһаар. Зүгөөр энэ бэшэг соо управлениин колхоз, совхозуудай хартаабха ургуулдаг саг үргэлжын оньһожоруулагдамал звенонуудые байгуулжа, хартаабха таридаг газартаа шэбхэ шэрэжэ байһан тухай, техникэ болон зэр зэмсэгээ хэр бэлдэжэ байһан тухай хэлэгдэбэгүй. Энээн тушаа бэшэһэнэйшье үлүү. Зүгөөр КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга соо хэлэгдэһэн шүүмжэлхы ажаглалта Хориин управлениин ажахынуудта сэхэ хабаатай. Ушар имэһээ эндэхид зүб тобшолол хэжэ, хартаабха ехээр тариха арга боломжоёо түргөөр дүүрэн элсүүлхэ уялгатай. Тиимэ арга боломжо эндэ үгы бэшэ, бии ха юм.

Г. Цыреторов,
манай тусхай корр.

Түрэл орон доторнай

62 НАҺАТАЙ ҮҮСХЭЛШЭ

КЕМЕРОВО. (ТАСС). Хартаабха улам ехээр тарижа ургуулдаг болохо тухай парти, правительствын уряае Кузнецкэ нютагай ажалшад халуунаар дэмжэнхэй. Социалис Ажалай Герой, урдань колхозой звеное даажа ябаһан Е. Д. Поморцева энэ уряае илангаяа һайшаалтайгаар угтаһан байна. Һүүлэй үедэ энэ 62 наһатай болоһон үүсхэлшэ, нартиин гэшүүн «Антибесский» совхоздо хартаабха тарижа ургуулагшадай звеное даажа оробо.

— Гектар бүхэнһөө 350 центнер хартаабха ургуулжа абахабди. Энэмнай саашадаа улам улам ехэдхэгдэхэ,—гэжэ Екатерина Даниловна хөөрэнэ.

Нүхэр Поморцевагай даадаг звеногойхид урдань 10 гектарай тус бүриһөө 585 центнер хартаабха хуряаһан алдартай.

Тэндэхи областиин хартаабха ургуулдаг мэргэжэлтэд Екатерина Даниловагай үүсхэлые дэмжэбэ. Областьдо хартаабхын гектар бүриин ургасые нёдондонойхиһоо хоёр дахин дээшэлүүлхээр шиидэбэ.

ҮДЭР БҮХЭНДЭ ТАБА МИЛЛИОН ГЕКТАР

Манай орон дотор хабарай тарилга урда урдынхиһаа үзэгдөөгүй түргөөр үнгэргэгдэнэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи түбэй статистическэ управлениин мэдээгээр; тарилгын эхилһэнһээ хойшо майн 10 болотор оронойһмнай колхоз, совхозуудта 65 миллион 477 мянган гектарта хүдөө ажахын ургамалнууд таригдаа.

Хаа хаанагүй орооһото, бобово ургамалнуудай талмай улам улам ехэдхэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө миллион хахад гектараар ехэ газарта ороойото, бобово ургамалнууд таригданхай.

Оронойһмнай олохон нютагуудай таряаланда ешмээн, шэниисэ, бусадшье ургамалнууд гаража эхилээ.

Иигэжэ үдэр бүхэндэ 5 миллион гектар газарта хүдөө ажахын ургамалнууд таригдана.

112 МЯНГАН ЦЕНТНЕР ГАХАЙН МЯХА

МОСКВА. (ТАСС). Россин Федерациин эд хэрэглэгшэдэй коопераци энэ жэлдэ эдеэ хоолой үлдэсэнүүдээр 227 мянган гахай тэжээхэ юм. Иигэжэ жэлэй туршада 112 мянган центнер гахайн мяхан абтаха.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой хүдөөгэй предприятинуудта эдеэ хоолой үлэгдэлнүүдээр улам бүри олон гахайнуудые тэжээдэг болоожо байна гээд Роспотребсоюзай управлениин хүдэлмэрилэгшэд ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. 1961 онойхидо орходоо нёдондо жэл хоёр дахин олон гахайнууд тэжээгдэһэн байна.

«ЗАМБУУЛИН ДАЙДА» ГЭДЭГ КИНОТЕАТР

Грузиин ниислэлдэ «Замбуулин дайда» гэдэг үргэн экрантай кинотеатр нээгдэбэ. Батумида, Зестафоиидо, Гурджаанида, бусадшье нютагуудта иимэ кинотеатр баригдажа байна. Республикын город, һууринуудта 915 кинотеатр мүнөө хүдэлнэ. Холын һуурин газарнуудаар, бэлшээринүүдээр 214 нүүдэл кино харуулагдадаг.

Амжалтаяа арьбад...

Түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлэй улам эршэдэжэ байһан үедэ Буряад оронойһмнай ажалшад республикынгаа байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойе тэмдэглэхэнь. Энэ һайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө мүрысөөн үргэдэжэ байна.

Республикымнай промышленностиин түрүү предприятинуудай нэгэн болоһон Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэд мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэжэ ябана. Энэ заводой шэл амһарта хэдэг цехэй хүдэлмэришэд республикынгаа эдеэ хоолой промышленностиин, мүн худалдаа наймаанай организацйнуудые шэл амһартаар хангадаг гээшэ.

Эндэхи хүдэлмэришэд шэл хайлуулха технологи һайнаар шудалжа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциингаа өөрынь үные хямдаруулха гэхэ мэтын шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэнэ. Үнгэрһэн жэлэй ноябрь һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө ехэ оролдолго гаргажа, шэл амһартын цехэйхид һара, квартал бүхэндэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээнь, тэдэнэр байгша оной түрүүшын хахад жэл соо 11.750 мянган бутылка гаргаха түсэбөө болзорһоонь хоёр һара урид дүүргэжэ, аяар 14 миллион шахуу бутылка гаргаһан байна. Продукциин өөрынь үнэ сэн урда жэлнүүдэйхиһээ аяар 20 процент хямдарһан, мүн элдэб үлүү гаргаша хэгдэхэеэ болижо, олохон мянганай арьбалалта хэгдэһэн байна.

Тус цехэйхидэй ажал хэрэгтэ энэ амжалта хүнгэхэнөөр туйлагдаагүй. Партийна болон профсоюзай организацинуудай хүтэлбэри доро үйлэдбэриин арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхын түлөө шанга тэмсэл хэгдээ.

Локомотив-вагонуудые заһабарилдаг заводой солото слесарь Грехневагай үүсхэлые тус цехэй хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэнхэй. Мастер Яковлевай даадаг халаанай бригадир Петр Григорьевич Гусев бригадынгаа бүхы арга боломжонуудые хаража үзөөд, слесарь Грехневагай үүсхэлдэ харюу болгон, халаанайнгаа даабарине 11 процент дээшэлүүлхэ гэһэн дурадхал хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ оруулаа һэн. Энэ дурадхалыень цехэй бүхы хүдэлмэришэд һайшааһан байна.

Тиигэжэ февраль һарын эхинһээ хойшо халаанай даабари нилээд дээшэлээ. Жэшээнь, нэгэ бригадын халаанай нормо 4933 бутылкаһаа 5500 хүрэтэр дээшэлүүлэгдээ. Тиигэжэ шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн нормоор цехэй хүдэлмэришэд сүүдхэ соо 16.500 бутылка гаргадаг болоо.

— Манай цех урда жэлнүүдтэ түсэбөө хүсэд дүүргэжэ шададаггүй, үйлэдбэридэмнай дутагдалнууд олон һэн, —гэжэ парторганизациин секретарь Харлампий Парфёнович Григорьев хөөрэнэ.—Тэдэниие усадхахын тула ехэ ажал хэгдээ. Ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхын тула хэдэн шэнэ түхеэрэлгэ тодхообди. Урдань хайлуулагдаад байһан шэнгэн шэл га... гэ шудхадаг һ... ажал гүйсэд ... даа. Мүн хал... тылкануудые ... аалиханаар хү... түхеэрэлгэ то... ашаар шудх... тылкануудай ... сортоор туша...

Цехэй парт... зай организац... ришэдэйнгөө д... журам шанга... литическэ хүд... руулха хэрэгт... хандуулдаг бо... жэ архи уудаг, ... дэдэг, голод... нүүд суглаан ... лэгдэдэг боло... һон хүдэлмэри... дээрэ шэл хай... шинков ажал... ерэһэндээ хат... лэгдээ.

— Эмхидхэл... риин аша ... хахад жэлэй... болзорһоонь ... шадаабди,—гэ... рьев омогтой...

Мастер Евг... на Сергеева це... нүүдэй нэгэн ... тэй уулзажа, ... бригадынь рес... жэлэй ойн һай... лэгтэйгээр уг... тухай удаан х...

— Манай це... рүүшүүл олон, ... торнууд Вален... ва, Ирина Л... дэй ажаллажа ... ты,—гээд нүхэ... халаа хэжэ б... нэрнүүд тээшэ ... соргоор нэгэ ж... жожо байһан ... дожо, хэбтэ ... хэдыхэн саг ... бутылка бол... байһан элһ... жэрысэ табиг... шудхагдаад ... бутылканууд ... хеэрэлгэ соо ... хай транспо... абаашагдана.

Иигэжэ ... дэг шэл амһ... ликымнай эде... приятинуудта, ... маанай орган... гээгдэхэһээ ... бирск, Эрхүү, ... баровск, һэрүү... Сибириин бү... элбэгээр эльг...

Хүндэтэй хүдэлмэришэдэй нэгэн

Түмэр замай Загастай станцида (Улаан-Үдын отделени) Георгий Николаевич Петрищев ажалладаг. Энэ хүн оролдосотой хүдэлмэришэдэй нэгэн, даруу зантай нүхэр юм. Поезднуудые һаадгүйгөөр ябуулха, тэдэнэй аюулгүйе сахиха гэһэн өөрынгөө уялгые тэрэ ехэ наринаар дүүргэхые оролдодог.

Хүниие ажал алдаршуулна гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. 30 жэлэй туршада түмэр зам дээрэ ажаллаха зуураа, нүхэр Петрищев нилээд ехэ дүй дуршалтай болоһон, станциин дежурна тэһэн мэргэжэлые һайнаар шудалһан, түмэр замай залуу олон хүдэлмэришэдые һургаһан байна. Тэрэнэй ажал үндэрөөр сэгнэгдэө. парти, правительствын үндэр шагнал Ленинэй, Улаан тугай орденуудта хүртэнхэй.

Георгий Николаевич Петрищевэй даадаг халаан Загастай станци дээрэ эгээл һайн дээрэ тоологдодог. Нүхэр Петрищев ганса өөрынгөө халаание һайнаар хүдэлгэхэ гэжэ оролдодог бэшэ, харин бүхы станциин хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг тухай һанаагаа зободог, туһаламжа хүргэхые оролдодог юм. Тэрэ станциин хүдэлмэришэдтэй хамта республикынгаа ойе эршэмтэй ажалаар угтаха гэжэ шиидэһэн байна.

Ц. Балданов.

ШАГНАЛДА ХҮРТЭҺЭН ЗАГАҺ...

Зунай намдуухан дулаан үдэшэ. Байгал далайн нюруу дээгүүр һэбшээ һалхин үлеэнэ. Эгээл энэ үдэшэ нүхэр Кирпичевой загаһа барилгын бригадынхид моторно онгосодоо һуугаад, далайн хуудам руу шэглэн ябабад. Моторой хүнхинөөн дундуур эдэнэр шанга шангаар хөөрэлдэнэ.

—Мүнөө һүни һалхигүй, дулаан байхань ха,—гэжэ хүдэр бэетэй загаһашан үлэ мэдэг хэндэшье хандангүй дуугарна.

— Омоли губшаһан үсэгэлдэрэйнгөө газарта ошоо һаа юун гэжэ бодоношь, Александр, —гэжэ наһажаал загаһашан Василий Пилюгин бодолгото болон асууба.

—Тэндэшни загаһан хомор байжа магад. Юуб гэхэдэ, һалхин манай тохой руу үлеэнэ. Тиимэһээ уһанай урадхалшье тиишэ байгаа ёһотой.

— Урадхалынь алишье зүг тээшээ байгаа һаа яаха юм? —гэжэ залуу загаһашан Василий Коневин һонирхобо.

—Юу хэлэнэ гээшэбши. Уһанай энэ урадхалаар загаһанай эдихэ хоол элбэгээр абаашагдана ха юм. Хаана тэжээл байнаб, тэндэ загаһан элбэг гэжэ загаһашан бүхэндэ мэдээжэ ааб даа. Мүн баһа уһанай дулаан байгаа һаа загаһан элбэг байдаг. Дулаан урадхал али зэргэ гүнзэгыдэ урданаб гэжэ мэдэхэ шухала. Тиимэһээ бидэнэр хододоо термометр абаад ябадагбди,—гэжэ дүршэлтэй болоһон үнинэй загаһашан ойлгуулна.

— Теэд зарим загаһашад уһанай үнгэ хараад гү, али өөһэдынгөө дүй дүршэлдэ найдаад губшуураа табидаг гээшэ,—гэжэ Василий Коневин дуугарба.

—Дүршэлтэй байха гээшэ тон шухала. Тэрээнгүйгөөр гансал бэедээ найдаад, загаһа ехээр барихам гээ һаа, хооһооршье бусагдажа болохо,—гэжэ Александр Кириллович харюусаба. Бага зэргэ бодолгото болоод, хөөрөөгөө саашань тэрэ үргэлжэлүүлнэ. — Загаһа губшаха гээшэмнай агнуури хэһэнтэй адли. Ангай мүр мүшхөөгүй һаа, тэрээнэй абарь зангыень һайса мэдэжэ абахагүйш. Тиимэһээ загаһанай ямар саг... газарта хайш... мүн бусад ... һайса танижа ... дэниие элбэг...

Энэ ушар ... нэгэ үдэшэ бо... хэдэ бригади... рэхыень зага... тайгаар шагна... Тэрэ зун Але... вич Кирпичевой... һашад омолин... гэй хойноһоо ... дэниие амжал... шаа һэн. ... тараа унтаха... доггүй. Үг... губшуурта ор... онгосодоо хэз... шадар байлан ... пунктда түш... байгаа. Тии... орой болошох...

Наранай ни... гойһон хойно ... хин онгосодоо ... загаһа бариха... гарадаг һэн. Үг... хэр Кирпичев... центнер эрхим ... һа гүрэндэ ... үбэлэйшье үел... роһоо загаһа ... холо үлүүлэн ...

А. К. Кирпи... жэл бүри мүү... туйлажа, буса... гэр жэшээ ха... лис уялгаа ... гэжэ тэрэнэй ... гаагүй юм.

Мүнөөшье ... Кирпичевой ... түрүүшын ... бариха түсэб... дүүргээ.

Мүнөө эд... мнай 40 жэл... ажалай эрх... тахаар зори...

Баргажан... «Ленина» ко... Александр К... пичев һаяхан... ховно Соведэ... Указаар «А... түлөө» меда...

Г. ...

Ерээдүйн шэнэ барилганууд

Партиин XXII съездын хараалһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула эхэ оронойнгоо зүүн районуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые түргэн хурданаар хүгжөөлгэ айхабтар ехэ удха шанартай. Партиин баримталһан энэ хараа шугамаар урагшаа дабшажа ябаһан совет арад промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлажа байна. Зүүн-Сибириин экономико һүүлэй үедэ ехээр хүгжөөгдөө, энергетическэ томо узелнууд, металлургиин, химиин, ой модоной болон промышленностиин бусад һалбариин олон томо предприятинууд шэнээр бодхоогдожо эхилээ.

Зүүн-Сибириин экономическа районие мүнөөдэр абажа хараха болоо һаа, энэмнай айхабтар ехэ үргэн далайсатайгаар зохёон байгуулагдажа байһан барилгын үргэн ехэ талмай мүн болоно. Бүхы орон дотороо һайн мэдээжэ болоһон Братска болон Усть-Илимскэ гидростанцинууд, Ангарск, Усолье, Коршуниха, Шелехово, Улаан-Үдэ болон Шэтэдэ тепловой электростанцинууд, Братскда, Байгал, Сэлэнгэ шадар модо бэлэдхэлэй промышленностиин ехэ комплекснүүд, мүн ондоошье олон томо барилганууд эрхилэгдэжэ байна.

Экономическа районоймнай 13 шэнэ барилга СССР-эй онсо шухала барилганууд гэжэ тоологдоно.

Ойрын жэлнүүдтэ район дотор капитальна барилга бүри ехээр хэхэ гэжэ хараалагданхай. 1964—1965 онуудта, мүн саашанхи жэлнүүдтэ баригдаха комбинат, предприятинуудые түргэнөөр, индустриальна аргаар эрхилхын тула Москва, Ленинград, Харьков, Киев болон бусад городуудай проектнэ институдууд эртээнһээ тусхай проект бэлэдхэжэ байна. Горно промышленностиин олон барилгануудай, тэрэ тоодо, Черемходохи «Южный» гэжэ разрезэй, Буряадай АССР-эй Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй разрезэй, Онотско талькова руднигай, Черемховой талькова фабрикын проектнүүд зохёогдожо, бэлэн болгогдоо.

Зүүн-Сибириин ашагта малтамалнуудые арадай ажахыда хэрэглэхэ зорилгоор автомобильна хэдэн харгы, түрүүшын ээлжээндэ, Эрхүүгэй, Шэтын областьдо баригдаха юм.

Ангаро-Усольско нефтехимическэ комплексын хэдэн томо предприятинуудые бариха бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Искусственна утаһа гаргадаг предприятинуудай барилгын проект зохёодог Москвагай институт Ангарска заводой барилгын проектно-техническэ документаци бэлэдхээ. «Гипрохим» гэжэ Харьковска институт эндэхи үшөө нэгэ шэнэ заводой проект зохёобо. Ангара мүрэн шадар баригдаха химическэ хэдэн предприятиин документаци мүн лэ бэлэн болгогдонхой.

Зүүн-Сибириин экономическа районой холын хараага түсэбэй ёһоор ой модоной промышленностиие ехээр хүгжөөхэ гэжэ хараалагдана. Модо бэлэдхэлэй, модо болбосоруулгын хэдэн предприяти барихын хажуугаар олон шэнэ барилгын проект зохёогдожо байнхай. Ой модоной промышленностиин хэдэн предприяти Байгал шадар, манай республика дотор бодхоогдохо. Онеогой, Клюевска, Хандагатайн, Карымска леспромхозууд, Онохойн модоной комбинат шэнээр бариха, ургэдхэхэ, Баргажан голоор, Байгалаар модо ехээр урадхуулдаг болохын тула тусхай проектнүүд зохёогдоһон байна.

Целлюлозо, картон, канифоль, фанерэ, модоной хибэдэһээр плитанууд болон ондоошье продукци үйлэдбэрилэн гаргаха модоной промышленностиин Чунска комплекс барихын тула бэлэдхэлэй ажал дүүргүүтэй болоо. Буряадай гидролизно-дрожжын заводой проект зохёогдожо байна.

Машина бүтээлгын олон предприятинууд шэнээр баригдаха юм. Түмэр хоолойнуудай арматура болон ууралаар дулаасуулагдаха түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ завод Черемхово хотодо һаяар баригдажа эхилхэнь. «Гипроэнергопром» гэжэ Новосибирскиин институт Ангарска электромеханическа заводой проект зохёожо байнхай. Тус заводой хүсэ шадал мүнөө ашаглагдажа байһанда орходоо 7 дахин ехэ болгогдохо юм. Тарбагатайн машина бүтээлгын заводые (Шэтын область) шэнэдхэн байгуулха проект хараалагдаа.

Барилгын материалнуудай промышленностиие улам саашань хүгжөөхэ зорилгоор Борзиин цементнэ завод, Тайшет город шадар избёосхо галдаха завод, Черемховой картонно завод, шулуу, элһэ, хайр шулуу малтан абаха оньһожоруулагдаһан хэдэн карьернүүд баригдаха болоо.

Арад зониие үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар һайнаар хангахын тула Эрхүү хотодо мебельнэ томо фабрика, Шэтэдэ камвольно-сэмбын комбинат, Шелехово хотодо оёдолой болон пианинын фабрикануудые, Тулунска валенка даралгын комбинат, мүн амһарта хэдэг Ангарска завод гэхэ мэтэ олон предприяти бариха гэжэ хараалагдаа.

Е. Кудзи,
Совнархозой үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо.

Хэдэхэн жэлэй урда тээ эдэ гэрнүүдшье, асфальтаар хушагдаһан эдэ үйлсэнүүдшье байгаагүй... Эгээ энээхэн газарта хооһон тала байһан юм. Энэмнай Шелехов город гээшэ. Зүүн-Сибирьтэхи гол шухала барилганудай нэгэн болохо Эрхүүгэй алюминиевэ заводтой хамта энэ город бодоо юм. Зураг дээрэ: Шелехов город.

М. МИНЕЕВЭЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной майн 16.

ИСКУССТВЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД ХӨӨРЭНЭ

...гүүдээ уран хурсаар харуулхабди

...драмын театрай директор Ц. А. БАЛБАРОВ:

...ЦК-гай ээлжээтэ ...общество үргэн ...байгуулжа байгаа ...хулха соёл сурталай ...асуудалнуудые ... Теэд энэ хадаа ...ай ажахын зорилго ...даашье дутуугүй, ... удха шанартай ...юм.

...ЦК-гай зүгһөө манай ...ямар ехэ анхарал ...дана гээшэб! Энэнь ...тэр урмашуулна. ...коммунизм байгуул-...горхонобди, өөрын-...уулжа шадаха бай-...обди, тиигээд бүхы ...хүдэлхэ хүсэл эр-...

...буряад драмын театр ...байнаб, юу хэхэ тү-...һэн түрүүн 1963-64 ...льна сезоной түсэ-...жа байнабди. Зү-...н оронхой. Тэдээн «...соохи шүдхэр» гэжэ «Базарай бүлэ» гэжэ ...жэгүүд зүбшэн хэл-...ха байнхай. Театрай ...лхэһээ урид бэлэн ...тэр табигдаха бэзэ.

...үедэ театрайхиднай ...аар ябажа байна. ...Фроновой «Хадамда ...н басаган», Пурбуе-...хүбүүн» гэһэн зүжэ-...Агын национальна ...м. Бусалгандаа Хо-...н управлениин кол-...ар аяншалха.

...зүжэгшэднай Усть-...льна округоор, мүн ...аймагаар ябажа, ...наада табяа. Тиин ...ханай болон Кабан-...н управленинүүдые, ...густын нэгэн боло-тор Зэдын болон Хяагтын аймагуудые хангаха түсэбтэй.

Миниатюрын үдэшэнүүдые үнгэргэдэг бүлэгнай Усть-Ордын национальна округоор мүн лэ аяншалба. Мүнөө иигээд Ангарск, Тулун, Тайшет, Братск хотонуудаар айлшалха юм. Энэ жэлэй эхилһээр 250 гаран концерт табижа, 42 мянган хүндэ харуулаа.

Шэнэ театральна сезонойнгоо түсэб соо классикын хэдэн зүжэг оруулханхайбди.

Артистнар нүхэд Вампилов, Пурбуев, Уладаева, Лосев, Степанова, Самандуев, Будажапов, Цыдыпов, Бадмаев болон бусад мүнөө үедэ ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байнхай. Актер хүн театрай гол хүсэн гээшэ ааб даа. Тиимэһээ тэрээндэ ехэ анхаралтайгаар хандаха, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхын хойноһоо оролдохо, эрдэм болон юрэнхы болбосоролоо дээшэлүүлхын тула шанга эрилтэ табиха ёһотойбди. Заримдаа зүжэгүүд үдэрэй хэды харуулагдабашье, актёрой ялас гэмэ амжалта түйлахань харагдадаггүй. Эндэ актёрһоо гадна, хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэйбди. Актёрнуудаа үшөөл ёһотой һайнаар һургажа, хүтэлбэрилжэ гү, али тэдээндээ таатай зохид эрилтэ табижа биранагүй гээшэ хабди. Теэд хэрбээ актёр өөрөө нозог нобшо ябадал гаргаха болоо һаа, харагшадай зүгһөө абаһаар лэ шүүмжэлэгдэхэ ха юм даа.

Хэхэ юумэмнай үшөөл ехэ.

Бүри һонин, удха түгэлдэр зүжэгүүдые бэшэжэ асархыень драматургнуудтаа найдаһаарбди.

Партиингаа Центральна Комитедэй Пленумэй болохые ехэл баяртайгаар хүлеэжэ байнхайбди. Хүн бүхэмнай ехэ харюусалгатай байһанаа һайн ойлгоно. Гаргаһан шиидхэбэриень бэелүүлхын хойноһоо хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохоор бэлэмди.

Хүдөөгэй ажалшадые һайнаар хангаха

РСФСР-эй, БурАССР-эй габьяата артист К. И. ГОМБОЕВА-ЯЗЫКОВА:

—Соёл сурталай хүдэлмэриин ээлжээтэ зорилгонуудые партиимнай ЦК-гай Пленум зүбшэн хэлсэхэнь. Энэ хадаа манай искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй ажабайдалда хабаатай олохон асуудалда тодорхой харюу үгэжэ, коммунизм үргэн дэлисэтэйгээр байгуулгын үедэ маанадай юу хэхэ ёһотойе эли тодоор заажа үгэхэ байна.

Би мүнөө үедэ хүдөө нютагуудаар аяншалхадаа харуулха концертдээ бэлдэнэб.

Түрүүшынгээ концертые өөрынгөө түрэһэн нютаг—Хориин аймагта харуулха һанаатайб. Удаань бусадшье аймагуудаар аяншалжа, байгша он соо 30-һаа үсөөн бэшэ концерт табиха түсэбтэйб.

Гэхэтэй хамта, ээлжээтэ концерт бүхэндөө бэлдэхэ үедэм ходо нэгэ бэрхэшээл тохёолдодог. Хэнэйшье мэдэһээр, бидэ артистнууд, дуушад поэдэй, драматургын, композиторай зохёоһон юумэ лээрэ бэлиг шадабаряа харуулдаг. ...зонойнгоо дунда ажалладагбди. Теэд хүдөө нютагуудаар ябахынгаа урда тээ репертуараа һэльбэхын тула шэнэ, һонин дуунуудые, илангаяа мүнөөнэй гайхамшаг үе саг тухай зохёолнуудые оложо ядадаг гээшэбди... Мүнөөшье шэнэ программа бэлдэжэ байхадаа һайсахан абиртагдаа. Эндэ хэн зэмэтэй гээшэб? Артист гү, али поэт гү? Али композитор гү? Минии һанахада, поэт композитор хоёр лэ ехэ зэмэтэй.

Тэдэнэй ажал хүдэлмэрие нэтэдүүлэн хүтэлбэрилхэ аргын олдодог һаа, ехэл һайн бэлэй. Мүн шангахан эрилтэшье табихаар болоо бэшэ гү? Тиигээгүйдөө урда мэтэ бэе бэедээ хаялдаад лэ, юуншье бүтэнгүй үнгэржэ байха. «Дуугай митиин ябанхаар дуулаһан дуугаа дуулажа ябана» гээд харагшадшье маанадые наада бариһаар лэ байха болоно. Энэ хадаа яаралтайгаар шиидхэхэ болоһон асуудал гэжэ һананаб. Гэхэтэй хамта, бэлэн дуунуудай бии байтар, репертуараа шэнэлхын хойноһоо оролдодоггүй, уялгадаа харюусалгагүйгөөр хандадаг артистнуудта бүри эрид шанга эрилтэ табиха шухала.

«Фитиль» гэжэ Москвада гарадаг Бүхэсоюзна шог киножурналые хүн зон ехэ һонирходог. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): ахалагша редактор Леонид Герш, кинооператор Константин Ряшенцев, харюусалгата секретарь Игорь Вакар, редактор Светлана Цыганкова, главна редактор Сергей Михалков, режиссер-хабсаргагша Ева Ладыженская «Фитиль» журналай удаадахи номер гаргаха тухай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Хэлхеэ холбоошодойшье хубита байхал

КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула оролдолго гарган, Зэдын хэлхеэ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэд коммунизмын жасада хубитаяа оруулалсажа байнхай. 1962 ондо гүрэндэ олзо доход оруулха түсэбөө 3154 түхэригөөр үлүүлээ гэхэ гү, али 102,8 процент дүүргэһэн байна. Илангаяа Зэдын, Енхорой, Дэрэстэйн болон бусад отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаа.

Гэбэшье түйлагдаһан амжалтын хажуугаар горитойхон дутагдалнууд бии байһаар. Нютагай хэблэлые захигшадтань хүргэхэ, посылка эльгээхэ, айлнуудта радио оруулха, городууд хоорондо телефоноор холбоо эмхидхэхэ түсэбүүд дүүргэгдээгүй үлэшэһэн байна.

Байгша ондо бүхы дутагдалнуудаа эрид усадхажа, коммунис ажалай эмхи зургаанай нэрэ зэргэ олохын түлөө тон шударгыгаар хүдэлхэ зорилготойбди. Мүнөө үедэ нёдондонойхиһоо һураггүй эмхитэйгээр ажаллажа байнабди. Хэрбээ үнгэрһэн жэл Дээдэ-Бургалтай, Капчеранка, Дээдэ-Тори, Номто, Армаг, Алцаг гэжэ нютагуудта почто зөөлгэ ехэ дутагдалтай байһан аад, харин мүнөө эдэ нютагуудта тусхай отделени нээгдэжэ, холын газарнуудта почто зөөлгэ нилээд һайжараа. Малшадшье бэшэг, газетээ саг болзортоһь абаха аргатай болоо. Мүн Ториин совхозой 8 почтальон манай конторын штатна хүдэлмэрилэгшэд болонхой.

Гэбэшье газетэ, журналнуудые манай конторо үшөөл муугаар тараана. 1000 хүн бүхэндэ оройдоо 461 хэһэг хэблэл тараагданхай. Оёор, Дэрэстэй, Бургалтай гэжэ томо тосхонуудта оройдоол 310—317 хэһэг газетэ хүртэнэ. Хэрбээ конторын хүдэлмэрилэгшэдэй хэблэл тарааха хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандаа һаань, иимэ бирагүй ушар тохёолдохогүй байгаа.

Хэрбээ үнгэрэгшэ жэл айлнуудта радио оруулха түсэб тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэһэн һаа, мүнөө энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Колхознигууд болон хүдэлмэришэдэй шэнэ гэрнүүдтэ, малшадай байрануудта радиогой хэдэн зуун точко оруулагдахаар хараалагдаа. Январьһаа хойшо үшөө 100 гаран айл радиотой болоо. Радиогой утала хододоо бүтэн байлгахын хойноһоо оролдонобди, мүн дуулдасыень һайжаруулха хэмжээ абанабди.

Мүнөө үедэ хүдөө нютагтамнай хабарай тарилга түлэг дундаа ябажа байна. Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй урда харюусалга ехэтэй зорилго табигдаба. Тарилга дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнууд болон бусадшье ажалшадаа шэнэ газетэ, журналнуудаар таһалдуулангүй хангаха, полевой стануудта радио оруулха хүдэлмэри хэжэ байнабди. Тиихэдээ илангаяа манай почтальонуудай, радиоузелнуудта хүдэлдэг хүнүүдэй урда ехэ эрилтэ табигдана.

Киевскэ почтамтынхидай үүсхэлээр дэлгэрһэн «Совет хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшын нэрэ хүндые үндэр дээрэ үргэжэ ябая» гэһэн социалис мүрысөөндэ Зэдын хэлхеэ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр оролсоо.

В. Ларкин,
Зэдын хэлхеэ холбооной конторын начальник.

...а лекци уншагдахаяа болишоо

...хүдөөгэй томо ...нэгэн, мүн рес-...лын заха нютаг ...одог. Урдань эн-...литическэ, куль-...лэй хүдэлмэри ...һайнаар ябуулаг-...зондо ехэ нүлөө ...даг һэн. Малша-...дэб олон темэ-...и, элидхэл боло-... харюугай үдэ-...торнуудай хөө-...аг үргэлжэ боло-...һанагдана.

...алтаһаа хойшо ...ниитэ-ойлгуулам-...и оройдоо ябуу-...олишоо гээ һаа ...гүй. Урдань бү-...д байдаг һаа, мүнөө тэрэ тараагданхай. Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин парткомой хүтэлбэрилэгшэдэй манай эндэ ерэхэньшье үсөөн болошоо. Лекторнуудэй ерэхэнь бүришье хомор. Аймагай библиотекэтэй нэгэдэһэн партийна библиотекэ үнинэй хаалтатай. Тиимэһээнь политическэ литература, партийна журналнуудые уншахын аргагүй. Хүдөөгэй пропагандистнууд энэ талаар бэрхэшээлтэй байдалда оронхой.

Ахада парткомһоо томилогдоһон инспектор-партэмхидхэгшэ, пропагандист, инструктор болон инспектор-эмхидхэгшын тушаалтай хүнүүд бии. Эдэнэрэй зоной дунда ябуулжа байһан политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри мүнөө дээрээ харагданагүй.

Теэд хүн зомнай мүнөө үе сагай гадаадын, дотоодын ажабайдалаар ехэтэ һонирхоно. Энэ эрилтыень хэн хангаха уялгатай юм, гэһэн асуудал гарана.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин партком КПСС-эй ЦК-гай июньдэ болохо Пленумдэ бэлэдхэжэ, ехэ хүдэлмэри ябуулжа байгаа ёһотой. Тиихэдээ Аха нютагые хараадаа абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Н. Пронтеева,
Аха нютагай ажаһуугша.

Эрдэни ДУГАРОВ

ҺАНАГШАБ

Һанагшаб би
бага наһаяа
Һанаа амар
ябадаг сагаа,
Тааран наададаг
балшар ханинараа,
Тала гүбөөгөөр
гүйлдэдэг хаһаяа.
Һанагшаб, сентябриин
гэрэлтэ үглөөе,
Һалхиндал түргөөр
хиидэн ниидэн,
Һургуули тээшээ
харайн ябаһанаа,
Һурагша боложо,
партада һууһанаа.
Һанагшаб сулал,
түрэл һургууляа,
Һаруул, гэрэлтэй,
уужам классаа.
Түрүүшын хэшээл,
түрүүшын үзэг,
Түрүүшын хуудаһанай
томо бэшэг,
Һанагшаб мартангүй,
дэгжэн гараһанаа
Һаруулхан һайхингаа
эхин һургулияа.
Эхэһээшье өөрэгүй
дүтэ болоһон,
Энхэргэн багшаяа,
ходол дурдан.

Шэнэ ном

Сэнхирхэн гадар дээрээ хоёр хүн шубуунай ниидэжэ ябаһан зурагтай рассказуудай согсолбори республикымнай номой магазинуудай таг дээрэ һаяхан табигдажа, уншагшадай анхарал хандуулба. Энэмнай залуу уран зохёолшо Балдан Ябжановай уншагшадтаа үгэһэн түрүүшын бэлэг,— түрүүшын ном.

Түс номоймнай автор арба гаран жэлэй саанаһаа богонихон рассказууд, очеркнууд, шог зугаануудые бэшэжэ, олоной анхарал бага багааршье һаа, татажа эхилһэн байха. Ном соонь ороһон рассказууд ажалша бэрхэ хүнүүдые магтахынгаа хажуугаар, зайгуул зайдан архиншадые шоо үзэн, шобто харана.

С. Банзаракцаев.

...циалис оронуудаар

...ИС ОРОНУУДТА ...НӨӨР ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

...(ТАСС). 30.000 гаран ... алба хаагшад, ...матика, физикэ, хи-...ература Пекинэй ...удална. Радио бо-...енээр дамжуулан ...мүнэ университе-...тадай буса горо-...и бии. Хитад арад ...шагнадаг боложо ...үедэ орон 140 ра-...дын станци, 30 ша-...нтр, телевизионно станцинууд бии.

...арадай засагай тогто-...хи жэлнүүдтэ эсэ-...радиотехническэ про-...байгуулагдаа. Пеки-...хайн радиозаводууд ...приемнигуудые бү-...эй.

...ХЭБЛЭН ГАРГАНА

(ТАСС). Болгариин ...болон соёл культу-..., түргэнөөр хүгжэл-...ан, орон дотор ном ...хэблэгдэдэг, тарааг-... Хэрбээ 1939 ондо ...гарида 6 миллион 500 мянган хэһэг тиражтай номууд хэблэгдэдэг байгаа һаа, 1962 ондо орон дотор 37 миллион үлүүтэй хэһэг ном хэблэн гаргагдаһан байна.

Марксистско-ленинскэ, ниитэ-политическэ литература арадай засагай тогтоһонһоо хойшонхи ... болоо. Н. С. Хрущевой элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэнүүд болон статьянуудые хүн зон олоороо һонирхон уншадаг байна. Эдэнь Болгарида олон тиражтайгаар хэблэн гаргагдадаг юм.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ТУҺАЛАМЖА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ Монголой эрдэмтэд ехэ, үрэ ехэтэй туһаламжа үзүүлдэг.

Һайн үүлтэрэй мал, нютагай ургаса ехэтэй сортын шэниисэ, кукуруза болон бусад ороохото ургамалнуудые бии болгохо, огородой эдеэ, үрэ жэмэстэ модо тариха зорилготойгоор МНР-эй Наукануудай академиин хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын институтда зуу гаран хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байдаг.

МНР-эй Наукануудай академиин хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын институт мүнөө мал ажалай, ветеринариин, газар таряалангай талаар гурбан түбэй станцитай. Институт хадаа Халхын-Голдо, Шамарта, Булганда (Урда Губи), Хобдын аймагта научно-шэнжэлэлгын дүрбэн комплексно станцитай юм.

ШАНХАЙН ХИМИЧЕСКЭ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ТҮРГЭНӨӨР ХҮГЖЭНЭ

ПЕКИН. (ТАСС). Арадай Хитадай промышленна томо центр болотшо Шанхайда химическэ промышленностиин шэнэ предприятинууд баригдана, хуушануудынь үргэдхэгдэнэ. Городой промышленностиин энэ һалбарида һомологдоһон мүнгэ зөөриин гурбанай нэгэ хуби хэмэл торгон бүд нэхэлгэдэ, үргэн хэрэглэлэй элдэб олон зүйлнүүдые бүтээлгэдэ хэрэгтэй болохо түүхэй эд гаргаха предприятинуудые барилгада зорюулагдаха байна. Фотопленко гаргадаг Юаньдунска заводто хэмэл утаһанай цех, Тяньюаньска заводто капроной болон нейлонэй хоёр шэнэ цех баригдаха.

...дертэхи нефть буйлуулгын завод Германиин Демократическа Республикын барилганuудай нэгэн юм. «Дружба» гэдэг нефтепроводагай соргонуудаар дамжан ерэдэг ...эндэхи химиин промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэнь лаб-...рэ: нефть буйлуулдаг заводой барилга.

АДН—ТАСС-ай фото.

ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХАРТААБХА ОНЬҺОТО МАШИНЫН ХҮСӨӨР ТАРИЖА УРГУУЛНА

КРАСНОДАР. (ТАСС-ай корр). Лабинска үйлэдбэриин управлениин Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой Анатолий Буравлевой, Петр Яцкиин даадаг оньһожоруулагдаһан звенонууд хартаабха имагтал машинын хүсөөр тарижа ургуулдаг болонхой.

Гурбан хүн 100 гектар газарта хартаабха тарижа ургуулдаг байна. Газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, хартаабха малтаха бүхы хүдэлмэри оньһото машинаар хэгдэнэ. Звенонуудта трактор, хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүд, хартаабха хуряадаг хоёр комбайн даалгагданхай.

КУКУРУЗААР ХЭГДЭҺЭН...

Эдеэ хоол гаргадаг Москвагай комбинадта 20 шахуу янзын элдэб эдеэн кукурузаар хэгдэнэ. Кукурузын тоһотой, һүтэй каша, десертнэ, лимонно, апельсиновэ, шоколадна пудинг болон хоёрдохи, гурбадахи блюдэ бэлдэхэ элдэб эдеэн гаргагдана. Мүн сай, кофе, һүндэ, шэнгэн шүлэндэ холихо буйлуулагдамал элдэб эдеэ хоол бии.

Комбинадай нэгэдэхи цехтэ үхибүүдэй эдихэ амтатай эдеэн бэлдэгдэдэг юм.

Үдэр бүхэндэ комбинат 10 гаран тонно элдэб эдеэ кукурузаар бэлдэжэ гаргана.

ШЭНЭ МАШИНАНУУД ТУРШАГДАНА

ЗЕРНОГРАД. (Ростовско область, ТАСС-ай корр.). Шэнэ машинануудые туршадаг Хойто Кавказай станцида «К-700» түхэлэй хүсэтэй трактор туршагдажа байна. «ДТ-90», «ДТ-150», «Т-125», «Т-74», «Т-4» түхэлэй Волгоградай, Харьковай, Алтайн заводуудай гаргаһан тракторнууд бии.

Эдэ машинануудта тааруулан зохёогдоһон газарай хүрьһэ элдүүрилхэ элдэб машина хэрэгсэлнүүд бии юм. Октябриин революциин нэрэмжэтэ Одессын заводой бүтээһэн 8 корпустой анзаһан харуулагдана. Энэ анзаһаар үдэртөө 20 гектар хүрэтэр газар хахалжа болохо. Мүн «Красный аксай» гэдэг Ростовско заводой гаргаһан культиватор һонирхолтой.

ТЭМДЭГЛЭБЭ...

★

(Шог рассказ)

★ ★

Конторын коридор соо парторгын нариихан хоолойн зэдэлээдхихыень Сергей Семенович дуулахадаа үүдээ нээжэ:

— Кузьма Лукич, орол даа наашаа,—гэжэ дуудана.

Кузьма Лукич түрүүлэгшын кабинедэй үүдэ нээжэ, шамдуухан ороод «Мэндэ амар» гэжэ амаршалхадань, Сергей Семенович харюугай орондо стул тээшэ гараараа заажа, һуухые дурадхана.

— Зай, нүхэр, хаагуур ябанаш. һүүлэй үедэ шамаяа огто харахаяа болишооб,—гэжэ түрүүлэгшэ енгүүтэйгээр дууганa.

— Һүнэй табадахи фермэ ошоод ерээб.

— Зай, зай юугээ тэдэшни хэжэ байнаб даа?

— Хүдэлжэл байнат даа. Теэд һүмнайл үдэр бүри дээшээ гарахын орондо доошоол орожо байна. Магад, Сергей Семенович, ногоон тэжээл нэмэхэ болоо гээшэ гүбди?

— Болоно ааб даа. Харин энэшни мүнөө шухала бэшэ. Аймагай түрүү малшадай зүблөөн болохонь гэжэ дуулаа һэн гүш?

— Үгы.

— Хари, хари тиимэл аабза гэжэ мэдээ һэм. Үсэгэлдэр инструктор Вторушин хонходожо, танай колхозые тэмдэглэхэбди гээл даа. Ойлгоно гүш? Тэмдэглэхэ... Магад аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй Улаан туггаашье хүртэжэ болохобди, нүхэр.

— Юун Улаан туг гэжэ. Үгы, бидэшни һүөөрөөшье, гахай, тахяагаараашье түсэбөө дүүргэнэгүй бэшэ аалди.

— Болил даа, Кузьма Лукич, дээдэ зургаанай ноёдууд хаража, мэдэжэл байһан байха. Тэмдэглэхэ гээл ха даа тэмдэглэхэ. Байза тэрэ зүблөөн дээрэ манай зүгһөө нэгэ малшамнай үгэ хэлэхэ ёһотой,—гэжэ түрүүлэгшэ үргэлжэлүүлнэ.— Хэндэ энээниие даалгалтай гээшэб? А-а, яагааб малшан Прохоров.

— Юу-у тэрэшни хоёршье үгэ холбожо шадаха хүн бэшэл.

— Шадаха, юундэ шадахагүй һэм.

Кузьма Лукич түрүүлэгшын үгэһөө гарадаггүй һэн хойноо абяагүй газаашаа гаража ошоно.

Сергей Семенович ехэхэн хэрэг бүтээжэрхиһэн хүн хэбэртэй стул дээрээ лабхан гэдэргээ һуужа, тамхяа ехэ ехээр һоросогоон, утаа бааюулна.

...Аймагай соёлой байшангай һаруул коридор соо хүн зон олоороо сугларанхай, эндэ тэндэ бүлэг бүлэгөөрөө зогсожо хөөрэлдэнэд, энеэлдэнэд. Баяанай ирагуу аялга доро залуушуул хатар наада эхилнэ. Хүн бүхэнэй шарай энеэдэтэй, хүхюунүүд.

Саарһан сагаан самса дээрээ хара хүхэ үнгэтэй шэнэхэн костюм үмдэжэрхинхэй Сергей Семенович зоной дундуур ехэл томоотойгоор гэшхэлнэ. Таниха хүнүүдтэй ябуул мэндэшэлэлсэгээгэд, зоной дундуур хараашалан үнөөхи инструктор Вторушин гэгшээ бэдэрнэ: ямархан шан үгэжэ тэмдэглэхэеэ байһыень мэдэжэ абахаяа һанаһан байгаа. Теэд тэрэнь уһа руу шунгаһан юумэндэл огто харагданагүй. «Командировкодо ябашаһан байгаа» гэжэ һанахадаа досоонь нэгэ бага муу шэнги болошоно.

Хэдыхэн сагай үнгэрһэн хойно хэншьеб «орогты, нүхэд, эхилээ» гэжэ уриба, хүнүүд зал руу орожо захалбад. Сергей Семенович урдаһаа хоёрдохи зэргэдэ парторгтойгоо зэргэлээд һууба. Президиум һунгалга эхилбэ. Сергей Семенович баруун гараараа үһэеэ эльбэсэгээн, хайшан гэхэдээд ямарханаар президиумэй стол тээшэ гэшхэлхээ бодоно. Тэрэнэй нэрэ, теэд хэншье дурданагүй. «Тэмдэглэхэбди гэжэ байжа шашалдаха, тиигээд президиумдэ ондоо зониие һуулгаха» гэжэ зосоогоо гэмэрнэ.

Партийна комитедэй секретарь өөрынгөө элидхэл соо аймагай колхоз, совхозуудай хахад жэлэй дүнгүүдые согсолхо зуураа, түрүү ажахынуудые тэмдэглэнэ. Илангаяа аймагайнгаа замай залуушадые онсолон магтана.

«Одоол манай колхоз тухай хэлэхэ сагынь дүтэлөө ха» гэжэ Сергей Семенович хүлеэжэ ядана. Теэд юундэшьеб элидхэлшэ энээн тухай мартажархиһан юумэндэл нэгэшье үгөөр дурдабагүй. Теэд үни хүлеэлгэншье болобогүй...

— Энэ зүблөөн дээрэ бидэ дутуу дунданууд тухайгаа сэхэ рууань хэлсэхэ, шалтагааниинь элирүүлхэ ёһотойбди,—гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлбэ.—Эндэ илангаяа «Авангард» колхоз тухай хэлэнгүй гаража болохогүй байна. Дурсагдаһан ажахын хүтэлбэрилэгшэд хии хооһон үгэнүүдые дэлгээгээд лэ, үнэтэ сагаа баража байһаар. Жэлэй эхиндэ үндэр уялгануудые абабди гэжэ аймаг соогоо зар тунхаг тараагаад, мүнөө болохоходо ганса һү һаалгаар бэшэ, мүн лэ малые шахан таргалуулха талаар уялгануудаа дүүргэнэгүй...

Сергей Семеновичой нюрга руу хүйтэ даажа, досоонь барагад гээд, духа дээрэнь хүйтэн хүлһэн гарашаба хэбэртэй. Доошоо хорожо, хүндэ харагдангүй һууххаяа оролдоно. Теэд модон стул хотойхоёо хохирмойдаа. Иигэжэл зобожо һуутараа, нэгэ харан гэхэдэнь ендэрэй дэргэдэ Прохоров гарашанхай хэдэн хуудаһануудые урдаа дэлгэжэ байба. Хэрэг бүрил буруутажа байна гэжэ ойлгоод, Сергей Семенович сухалтай нюдөөр парторг тээшээ харахадань, тэрэнь баһал юушье мэдэхээ болишоһон юумэ гартаа саарһа эмирэн һууба.

— Манай «Авангард» колхозой гэшүүд,— гээд Прохоров бүдүүншэг хоолойгоор эхилбэ,—правлени болон партийна организациин ударидалга доро социалис мүрысөө колхознигуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар ажал дээрээ үдэр бүри амжалта түйлажа, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байнад...

Зал соо шэмээтэй болоно. Президиумдэ һуугшадшье энеэбхилэлдэн өөһэд хоорондоо хөөрэлдэжэ эхилнэд. Сергей Семенович «хоёр нарһанай хоорондо түөришэнхэй» нэрэ һуратгүй пулаадаараа духынгаа хүлһэ аршана. Хүнэй нюур харахагүйе оролдоно...

— Ажал хүдэлмэридөө шэнэ арга боломжонуудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар,—гэжэ энэ үедэ Прохоров үгэеэ үргэлжэлүүлнэ,—ажалай бүтээсые бүри дээшэлүүлжэ шадаабди. Мүн саашадаашье энэ ёһоороо хүдэлжэ, абаһан үндэр уялгаяа урилшалан дүүргэжэ шадахабди гэжэ би колхознигуудайнгаа зүгһөө найдуулха байнаб...

Прохоровой үгээ дүүргэхэдэнь нэгэшье хүн альга ташабагүй, харин бултадаа энеэлдэшэбэ. Юунэйшье боложо байһые ойлгоогүй, үнөөхил хэдэн хуудаһануудаа суглуулжа байхадань Прохоровто президиумэй түрүүлэгшэ энеэдэһээ барижа ядан иигэжэ хандаба:

— Нүхэр, Прохоров, энэ «элидхэл» та өөрөө бэлдэбэ гээшэ гүт, али хэн нэгэн туһалаа гү?

—Юун өөрөө гэжэ даа. Түрүүлэгшэ эдэ саарһануудые үгөөд лэ, «Прохоров, зүблөөн дээрэ энээниие тогтон торонгүйгөөр, тоб байса уншажархёорой» гээ һэн.

Эдэ үгэнүүдэйнь һүүлээр зүблөөндэ хабаадагшадай бүри шангаар нэгэ доро энеэлдэхэдэнь, дээрэ үлгөөтэй байһан люстрэ хүдэлшэхэдэл тэнэ.

Сергей Семенович урдаа юушье харанагүй, хажуудань ямар нэгэ үхэр бууугаар буудажал байһандал хоёр шэхэ руунь шууяна.

— Тэмдэглэбэ.., ех, тэмдэглэбэ.., гэжэ хамар дороо шэбэнэн, уруугаа харашанхай һуугаа һэн.

Лубсан-Дондок Гомбоев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын аймагай Үбэр-Зөөхэйн найман жэлэй һургуулиин багша Ирина Еремеевна Тугутова хэшээлээ үнгэргэжэ байна. Тэрэ 15 жэл удаалан химиин багшаар хүдэлөө юм. Эрхим багша байхаһаа гадна, олоной хэрэгтэ хабаадалсадаг. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг агитбригада малшадта газетэ, журналнуудые уншадаг, тэдэнтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Мүн тэрэшэлэн гидропонно шэнэ аргаар ногоо ургуулха хүдэлмэри һурагшадтаяа хэдэг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Оюутаниие хүлеэнэбди

Ленинградтахи А. И. Герценэй нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуули орон доторхи дээдэ һургуулинуудай эгээн ехэнүүдэй нэгэниинь юм. Тус институтдахи Холын Хойто зүгэй арадуудай таһаг 1949 онһоо хойшо бии болгогдоһон байна. Эндэ ненец, эвенк, ханты, чукча, нанай, коряг, манси, селькуп, юкагир, алеуд, долган болон бусадшье бага яһатан һуралсадаг. Мүн Холын Хойто зүгтэ ходо ажаһууһан арадуудшье тэдэнэй дунда бии.

1952—1962 онуудай хугасаада тус таһагые «Түрэлхи литература ба хэлэн, ород хэлэн», «Ород хэлэн ба литература», «Түүхэ», «Математика ба физикэ», «Физикэ ба үйлэдбэриин үндэһэнүүд», «Географи ба биологи», «Географи» гэһэн мэргэжэлтэйгээр 200 гаран хүнүүд дүүргэжэ гаранхай. 1963 ондо тус отделени 50 багшанарые һургаха түсэбтэй.

Институтда мэргэжэл ехэтэй профессорнүүд, доцентнүүд, багшанар хүдэлдэг, 50 шахуу кафедра тоологдоно.

Институтда Хойто зүгэй бага яһатанай отделениин бии болоһон сагһаа хойшо тэндэхи арадуудай фольклор, үг гарбалай түүхэ, ажахын хүгжэлтэ, соёл болбосоролойнь ургалтые үзэжэ, шудалжа эхилһэн юм. Эдэ предмедүүдээр һурагшад тусхай мэргэжэлтэй, түрэлхи хэлэнэйнгээ багша боложо гарана.

Холын Хойто зүгэй арадуудай кафедра научно-шэнжэлэлгын, научно-методическа хүдэлмэринүүдые, хэлэ бэшэгэй болон лексикын, литературын, фольклорой орёо хүндэ асуудалнуудые шиидхэдэг.

Кафедрын багшанар Холын Хойтохи һургуулинуудай түрэл хэлэн дээрэнь үзэхэ номуудые зохёодог байна. Тэдэнэр дунда һургуулиин, училищиин номуудые хэблэн гаргахаһаа гадна, оюутаниие оршуулгын, ном түсэблэн табилгын, эрдэм шэнжэлэлгын зарим хүдэлмэринүүдтэ һургана.

Тус кафедра 1962 онһоо ханты, ненец хэлэн дээрэ аспирантура нээхэ бэлэдхэл ябуулжа, мүнөө жэл һурагшадые абахаар соносхоо.

Хойто зүгэй үндэһэ яһатанһаа тус һургуулида орогшод гүрэнэй тэдхэмжэдэ бүрин оруулагдаха. Тус һургуулида эльгээгдэгшэдтэ Ленинград хүрэтэр замайнь мүнгэ түлэгдэдэг юм.

Жэл бүхэндэ тус отделени 75 хүниие гурбан мэргэжэлдэ һурган гаргадаг. Һураха дуратайшуулай дундаһаа эрхимүүдыень шэлэн абалга, мүн оролгын шалгалтанууд областиин, хизаарай болон республикын гэгээрэлэй эмхи зургаануудта үнгэргэгдэжэ болоно.

Шалгалта эрхим зэргэдэ баряашад институтда эльгээгдэхэдээ, гэгээрэлэй эмхи зургаанай тусхай үнэмшэлгэтэй байха зэргэтэй.

1963 ондо тус отделенидэ иимэнүүд мэргэжэлээр оюутан абтаха гэбэл:

1. «Ород хэлэн, түрэлхи хэлэн ба литература»—25 хүн;
2. «Географи ба биологи»—25 хүн;
3. «Физикэ, электротехникэ»—25 хүн;

Тус институтда абтагшад (бүхы мэргэжэлээр) 5 жэл һураха. «Ород хэлэн» гэһэн мэргэжэлэй отделенидэ абтагшад хэлэ бэшэгэй бүхы предмедүүдые шудалжа гараха ёһотой. Мүн тэрэшэлэн түрэлхи хэлэнэйнгээ багша боложо гараха юм. Тус һургуули дүүргэгшэд ород хэлэнэй, литературын, түрэлхи хэлэнэйнгээ багша болоходоо, дунда һургуулинуудта, багшанарай училищида зааха эрхэтэй.

«Географи ба биологи» гэһэн мэргэжэлтэй багшанар тусхай бэлэдхэлтэй гарахаһаа гадна, ород болон түрэлхи хэлэнэйнгээ мэргэжэлые зарим тэды шудалалсаха.

Манай дээдэ һургуули Ленинград хото шадар географическа, биологическа станцитай. Һурагшад Кавказай, Памирай, Дунда-Азиин нютагуудаар болон Европын хойто хизаарнуудаар аяншалдаг юм.

Мүн бусадшье факультедүүдтэ абтагшад тусхай бэлэдхэл үргэнөөр абажа гарадаг. Һуралсалайнгаа хажуугаар автомашина жолоодохо, киномеханик болохо дуратайшуул хүсэһэнөө бэелүүлхэ аргатай.

Ойлгогдоогүй асуудалнуудай байбал, окружной, областной болон республикын Гэгээрэлэй министерствэдэ хандахада болоно.

В. Матвеев,
Герценэй нэрэмжэтэ институдай Хойто арадуудай отделениие эрхилэгшэ.

Шатараар дэлхэйн чемпион болохын түлөө

Хорин дүрбэдэхидөө гү, али магад, үшөөшье урда...

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Ботвинник—Петросян гэһэн мүрысөөндэ, урда хараалагдаһанай ёһоор, үшөө 5 парти үлэнхэй. Магад, үлөөшэ 5 парти наадагдахагүйшье аалам? Энэ асуудал гараханьшье зүйтэй, юундэб гэхэдэ, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргын түлөө шармайжа ябаһан Петросян 3 очкогоор уридшаланхай. Тэрэнэй илажа гаратарнь зүбхэн лэ 1,5 очко үлэнэ. Иимэһээ энэ ехэ тулалдаан 24-дэхи партидаа хүрэтэр үргэлжэлүүлэгдэхэ аа гү гэһэн асуудал дахин дахин гарана ха юм. Теэд иимэ түйлалта харуулжа шадахань хэр бэрхэтэй гээшэб гэһэн асуудалаар ТАСС-ай корреспондент хэдэн хүнүүдтэ хандаба.

Энэ асуудалдамнай эгээ түрүүшээр харюусахыень гроссмейстер Михаил Тальда үгэ үгэнэбди. Хоёр һарын саада тээ тэрэ иигэжэ хэлэһэн: «Ботвинник—Петросян гэһэн мүрысөөндэ 24 парти бүхыдөө наадагдаха».

— Тухайламжануудхалба һүрэхэдөө магадгүй, ажабайдалнай иимэл ха юм, — гээд, шатараар дэлхэйн экс-чемпион мүнөөдэр хэлэнэ. — Мүнөөхэп дээрэ өөрынгөө хуушан һанал бодолдо үлэнхэйб. Хоридохи партиин наадаһанай һүүлдэ юун болоно даа, харана бэзэбди.

— Петросянай тала баригшадые хараһаар илгаруулжа боломоор — өөһэдынгөө һанал бодолдо үнэн сэхэ даа, тоосолдооной гараад ерэхэдэ, булта илан гаранад, харин Ботвиннигай тала баригшад мүнөө «һүүдэртэ» нюугдан гаранхай. «Гурбан парти наадагдаһанай һүүлдэ эли болохо, Петросян хүнгэнөөр гурба дахин тэнсэхэ шадалтай» гэжэ тэрэнэй тала баригшад нэгэн дуугаар мэдүүлнэд.

Тбилисиһээ Москва ерэһэн инженер Вильгельм Григорян тэрэнэй нүхэр Юрий Шавердов хоёр манай асуудалда иимэ харюу үгэбэ: «Петросянда хоёрхон лэ парти хэрэгтэй, нэгыень шүүхэ, нүгөөдыень тэнсэхэ». Григорянай һанамжаар 20-дохи, нүхэрэйхеэрнь — 21-дэхи партидаа Петросян шүүхэ болоно.

Дэлхэйн чемпионой тала баригшад үй гашуудалта үдэрнүүдые тэсэмгэйгээр үнгэргэнэ. Москвагай хуушанай экономист, 1-дэхи разрядай шатаршан, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөгөөр ехэтэ һонирходог Александр Кузьмич Филатов:

— Михаил Моисеевичэй хэрэгэй абарагдашагүй байһаниие ехэл шаналмаар болгодоо, — гээд пенснейнгээ шэлнүүдые ялагашуулан үргэлжэлүүлнэ, — тиибэшье ямар нэгэ «гайхамшагта юумэнэй» тохёолдохые хүлеэхэ дуран хүрэнэ.

В. Евсеев,
ТАСС-ай корреспондент.

Сагай угаари

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, шиг нойтон орохогүй. Баруун хойто зүгһөө секундын 3—7 метрэй һалхин бууха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 2—4, үдэртөө 15—17 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Майн 17—18-най үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, бага зэргээр шиг нойтон орохо. Баруун хойто зүгһөө һалхилха. Һуниндөө хойто аймагуудта 0—5 градус хүйтэн, бусад аймагуудта 0—5 градус хүрэтэр дулаарха.

Бокс хүнэй бэедэ ямар туһатайб?

Хөөрүү зүрхэтэй заримашуул боксые биратгүй наадан гэжэ тоолодог. Тэдэнэй хэлсэдэгэй ёһоор, рингдэ гараһан лэ боксёрой бэень гэмтэдэг, муудадаг гэхэ мэтэ үгэ зугаа тарадаг. Энэнь зүб гээшэ гү?.. Буруушье, зүбшье...

Сэхэ руунь хэлэхэдэ, профессиональна бокс дээрэ хэлэгдэһэн асуудалда харюу боложо үгэхэ байна. Жэшээнь, һаяшаг Лос-Анжелос городто болоһон ушар тухай хэлэлтэй. Тэндэ хүнгэншэг бэетэй профессиональна боксёр, дэлхэйн чемпион Дэви Мура гэгшэ Шугар Рамостай тулалдахадаа, нокаудта ехээр орожо, удаань наһа бараһан байна. Иимэ мүрысөө эмхидхэһэн эзэдтэнь 250 мянган долларой олзо ороһон байгаа. Тиихэдэ профессиональна боксёрнууд эдихэ, ууха юумэ олохын түлөө шуһата муухай тулалдаанда хабаадалсажа, наһаа барана ха юм. Америкын «Ринг» гэжэ журналда үнгэрһэн 1962 ондо аяар 450 гаран спортсменүүд ринг дээрэ наһа баранхай гэжэ бэшэгдэнэ.

Зүб гээ һаа, боксдо дуратайшуул тухай хэлэе. Мэргэжэлтэдэй тоолоһон, багсааһанай ёһоор, боксёрнууд мотоциклист, хоккей, футбол, барилдаанда хабаадалсагшадһаа багаар гэмтэдэг байна. Ушарынь хэлэхэдэ, манай ороной боксёрнууд тусхай дүримэй ёһоор хоорондоо мүрысэдэг ха юм. Жэшээлэн хэлэбэл, рингдэ гараһан боксёр техникэгүй, мүн хамгаалга муутайгаар наадаа һаа, мүрысөөнһөө сүлөөлэгдэдэг. Боксын мүрысөөндэ хабаадалсажа, жааханааршье гэмтэһэн спортсмен врачай зүбшэлгүй хаанашье ошодоггүй, хүсэд аргалуулагдаһан лэ хойноо мүрысөөндэ оруулагдадаг. Байгша оной эхиндэ Польшодо үнгэргэгдэһэн конференци дээрэ хүнэй бэедэ боксын ямар нүлөө үзүүлдэг тухайнь зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Мүн Москвадашье болоһон зүблөөндэ хабаадалсаһан врачнууд, спортсменүүд, мэдээжэ тренернүүд боксын техникэ шадажа хэрэглэһэн спортсменэй махабадань бүри һайжардаг, маряажадаг гэжэ тон зүб тобшолол хэһэн байна. Жэшээнь, зүблөөндэ хабаадалсаһан спортын габьяата мастер, профессор К. Градополов иигэжэ хэлээ:

— Манай ороной залуушуулай махабадые һайжаруулха талаар бокс спортын эгээл һайн зүйлнүүдэй нэгэн болоно. Манай залуушуулда шуһата муухай наншалдаан хэрэггүй.

— Бокс маанадай бэе махабадые муудуулдаггүй, харин боксын мүрысөөндэ хабаадалсаһан спортсменэй бэень һайжардаг, шанга солбон болодог байна, — гэжэ СССР-эй спортын медицинын федерациин түрүүлэгшэ, профессор С. Летунов хөөрэнэ.

Манай залуушуулай дунда боксдо дуратайшуул жэлһээ жэлдэ олошорно. Жэшээлэн хэлэхэдэ, табан жэлэй урда тээ орон доторнай 107 мянган боксёр тоологдодог һаа, эдэ жэлнүүдтэ энэ тоо хоёр дахин ехэ болонхой. Энээнэй хажуугаар ехэ мүрысөөнүүдэй болохоһоо урид спортсменүүдэй бэе врачнарай зүгһөө нарин шалгагдажа үзэгдэдэг байна. Эдэ бүгэдын ашаар спортсмен бүхэн шанга тулалдаанда һайн бэлэдхэлтэй ерэдэг, боксын гоё һайхан техникэ харуулжа, амжалташье түйладаг байна.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной майн 16.

Хилын саанаһа

КПЧ-гэй ЦК-гай пленумэй шиидхэбэри

ПРАГА, майн 14. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Чехословакиин коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум 1963 оной апрелиин 3, 4-дэ болоо. Нүхэр Карол Вацилегые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй составһаа гаргаха, Словакиин коммунис партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретариин тушаалһаа гаргаха, тэрэшэлэн нүхэр Бруно Келерые КПЧ-гэй ЦК-гай секретариин тушаалһаа гаргаха гэжэ пленум тогтоогоо.

КПЧ-гэй Центральна Комитет нүхэр Александр Дубчегые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүнээр һунгаа. Тэрэ урда тээнь КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат байһан юм.

Словакиин коммунис партиин Центральна Комитет хадаа нүхэр Александр Дубчегые Словакиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар һунгаа.

КПЧ-гэй ЦК-гай гүлишын болон энергетикын таһагые даагшын тушаал эзэлжэ байһан нүхэр Франтишек Пенц, «Нова мысль» гэжэ журналай главна редакторай тушаал даажа байһан нүхэр Честмир Цисаржа КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнуудаар һунгагдаа.

Нүхэр Вацлав Славик үбшэнэй шалтагаанаар КПЧ-гэй ЦК-гай секретариин тушаалһаа сүлөөлэгдөөд, ондоо хүдэлмэридэ орохо болоо.

Германиин асуудал шиидхэхэ гээшэ бата бэхи эб найрамдал хангаха эрхэ нүхэсэл мүн

БРЮССЕЛЬ, майн 13. (ТАСС). Германиин асуудалаар уласхоорондын хөөрэлдөөн эндэ конгрессүүдэй ордон соо бөлөөд, үсэгэлдэр дүүрэбэ.

Германиин асуудал амгалан ёһоной хэлсээ хэжэ шиидхэхэ онол арганууды Европын олон оронуудай болон Америкын Холбоото Штадуудай олониитын түлөөлэгшэд Брюссельдэ гурбан үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсээ.

НАТО-до ородог оронуудай газаашалгын хэмжээнүүдые абаһан дээрэһээ, Германиин Демократическа Республикын делегаци энэ хөөрэлдөөндэ хабаадажа шадаагүй.

Мүнөө үе сагай шухалын шухала асуудалнуудые, тусхайлбал, Баруун Берлин тухай, Одер-Нейссе дээгүүр гараһан хилэ тухай, забһарай зоно байгуулха тухай, Германитай эбэй договор баталха тухай асуудалнуудые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад, Бельгиин, Франциин, Англиин, Италиин, Польшын, Чехословакиин, Норвегиин, СССР-эй, Румыниин, Голландиин, Грециин, Венгриин болон США-гай олониитын түлөөлэгшэд, элитэ ехэ политическа ажал ябуулагшад зүбшэн хэлсэһэн байна.

Хөөрэлдөөндэ хабаадагшад резолюци батлан абаа. Баруун Берлиниие сүлөөтэ, амгалан ёһоной город болгохо, США-гай, Англиин болон Франциин гарнизонуудые Баруун Берлиндэ үсөөн болгохо, тиигээд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин шэлэн олоһон оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдээр тэдэниие һэлгэхэ, Одер-Нейссе дээгүүр гараһан хилые мэдэрхэ тухай энэ резолюци соогоо тэдэнэр эрилтэ хэнэ. Эдэ бүгэдэ Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха шухала эрхэ нүхэсэл болоно.

Рапацкиин түсэбэй үндэһөөр забһарай зоно байгуулха тухай хөөрэлдөөндэ хабаадагшад эрилтэ хээ. Энэ түсэбэй ёһоор Германиин хоёр гүрэниие, Польшые болон Чехословакиие оруулалсан, Европын түбтэ атомна зэбсэггүй зоно байгуулха гэжэ хараалһан байна бшуу. НАТО-до болон Варшавска договорто хабаададаг оронуудай хоорондо бэе бэедээ добтололсохогүй тухай договор баталха шухала байһан тухай хөөрэлдөөндэ хабаадагшад өөһэдынгөө резолюцинууд соо тусгаар онсолон тэмдэглэһэн байна.

Германиин хоёр гүрэнэй бии байһан бодото баримтые хараада абажа, Германиин хоёр гүрэнтэй эбэй договор яаралтайгаар баталха шухала гэжэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад тоолоно.

Хөөрэлдөөнэй үедэ байгуулагдаһан дүрбэн комиссиин батлан абаһан резолюцинуудай үндэһөөр бүхы зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар нэгэ юрэнхы резолюци батлан абтаа.

Великобританиин компартиин политическэ комитет болон хүтэлбэри һунгагдаба

ЛОНДОН, майн 14. (ТАСС). Великобританиин компартиин гүйсэдхэхэ комитет үнгэрэгшэ һарада партиин XXVIII съезд дээрэ һунгагдаа һэн. Энэ комитедэй заседани һаяхан боложо, политическэ комитет болон хүтэлбэри һунгагдаа.

Партиин президентээр Фрэнк Стэнли, генеральна секретаряар Джон Голлан, генеральна секретариин туһалагшаар Уильям Александер һунгагдаһан байна.

Урда тээнь президент байһан үнинэй коммунист Уильям Галлахирые съезд бүхы наһан соонь гүйсэдкомой гэшүүн байхаар һунгаа.

Куперай ниидэлгэ хойшолуулагдаба

НЬЮ-ЙОРК, майн 14. (ТАСС). Америкын «Фейт-7» гэжэ замбуулинай онгосо газарые тойрон дабшаха замда мүнөөдэр гаргагдахаар хараалагдаһан байгаа. Энэ онгосодо космонавт Гордон Купер һуужа ниидэхэ байһан юм. Онгосые табилга адаг 24 часаар хойшолуулагдаа. Юнайтед Пресс Интернейшнл агентствын Канаверал хушуун дээрэһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, замбуулинай онгосые табихаар хараалагдаһан сагһаа 12 минутын урда тээ табилгые хойшолуулха тухай соносхогдоһон байна. Купер 34 часай турша соо газарые 22 дахин тойрохо зэргэтэй байһан юм. Агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Бермутска аралнууд дээрэхи ажаглалтын станциин радарай хүдэлхэеэ болиһон дээрэһээ шалтагаалан ниидэлгэ хойшолуулагдаһан байна. Гордон Купер ниидэлгые хүлеэжэ, замбуулинай онгосын кабина соо 4 үлүүтэй часай турша соо һуугаа.

Шахардуу шанга зангаараа

НЬЮ-ЙОРК, майн 14. (ТАСС). Бирмингемдэхи (Алабама штат) байдал шахардуу шанга зангаараа. Федеральна сэрэгүүдэй тусхай подразделенинүүд городые тойруулан суглуулагданхай. Город үнэндөө хүреэлэгдээд байна гэхэдэ болохоор. Үйлсэнүүдтэнь полициин отрядууд харуул харана. Гэбэшье үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадта үнэндөө туһалдаг США-гай правительство федеральна сэрэгүүдые Бирмингемдэ урда мэтэ оруулнагүй. Тэрэ байтагай, «оршон байдалай намдуу» байгаа һаань, федеральна сэрэгүүд городто орохогүй гэжэ үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай удамаршадай нэгэн Алабама штадай губернатор Уоллесые президент Кеннеди найдуулһан байна.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад энэ мэдүүлгэ имагтал негр хүн зондо хамаадана гэжэ тоолоод лэ, өөһэдөө үйлсэнүүдтэ гаража аашалалдана, негрнүүдтэ добтолно. Бирмингемдэ майн 13-най үдэшэ негрнүүдэй болон үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай хоорондо хоёр дахин шэнэ тулалдаан болоо. Тэрэнэй эсэстэ үшөө хоёр негр больницада оруулагдаһан байха юм.

Эндэхи байдал шахардуу шанга байһан зангаараа.

Сүлөөтэ арал дээрэ … барилганууд ехээр хэг…

ГАВАНА, майн 14. ТАСС-ай корреспондент Р. Князев иигэжэ дамжуулна.

Революционно Куба социалис байгуулалтын замда бата найдамтайгаар ороо. Бүхы орониинь мүнөө угаа ехэ барилга шэнгеэр харагдадаг. Хаа хаанагүй шэнэ завод, фабриканууд, шэнэ һургуулинууд, байрын гэрнүүд баригдана, шэнэ харгынууд заһагдана.

Кубын революциин үлгы бологшо Ориенте провинциин ажалшад социалис байгуулалтадаа ехэ амжалтануудые туйлаа. Мансанильо город шадарай «Бартоломе масо» гэжэ арадай ажахыда хүдэлмэришэдэй шэнэ посёлок һаяхан баярай оршон байдалда нээгдээ. Эндэ таарамжатай зохидоор баригдаһан 250 мүнөө үеын байрын гэрнүүд бии. Гэр бүхэн хэдэн уужам ехэ таһалгануудтай, газова плиткэгэй, кухнитай, водопровод, канализаци, ванна бии. 500 үхибүүнэй һураха һургуули, худалдаа наймаанай центр энэ тосхондо баригданхай.

Энэ хадаа «Бартоломе масо» гэжэ ажахын хүдэлмэришэдтэ зорюулан… но правительст… дүрбэдэхи посёлок… гонихон үе соо… рын гэр баригда…

Зонхилогшо ба… гүүд болон поли… сэн Фидель Кастр… Сьерра-Маэстра… нуудта долоо… урда тээ түрүүш… нуудые хэһэн юм… мүнөө түүхэтэ газ… логдодог болоо… дүтэшэг шухала… дээ гэбэл, Яра… урасхаалта мүр… раһан хүүргэ бар… на. Энэ хүүргэ ха… нютагай һуури… Сьерра-Маэстра… «Камило Сьенфу… һургуулиин город… мо городтой боло… той холбоһон бай…

Америкэ түбид… шын сүлөөгэ газа… арад гэгээн гэрэл… ерээдүй тээшэ за… доһон бүхы һаад… нүүдые дабан,… Эхэ ороноо шэнэд… жа байна.

Сири болон Ирагтахи ба…

БЕЙРУТ, майн 14. (ТАСС). Ирагта генерал Бекрэй, Сиридэ Салах Битарай шэнэ правительствануудай байгуулагдаһан ушар эдэ оронуудта Баас партиин бэхижэжэ байһан ябадал болоно гэжэ нюгагай журналистнууд тоолоно. Сами Джунди гэгшын Сириин шэнэ правительство байгуулха гэһэн бүхы һэдэлгэнүүд урагшагүйдөө. Ушарынь хадаа Египет, Сири болон Ирагые дары нэгэдүүлхэ гэһэн һанал бодолтон Джундиин дурадхаһан министрнүүдэй тушаалнуудые эзэлхэһээ арсаад, шэнэ правительствада тон үргэнөөр түлөөлэгдэхэ эрилтэ хэһэн байна.

Сириин Баас партиин орган бологшо «Баас» газетэ хадаа гурбан ороной федераци байгуулхые эрмэлзэгшэд правительствада бэрхэшээл тохёолдуулаа, тэдэнэр нэгэдэл тухай уряа лозунгнуудаар халхабша хээд, орон дотор засагаа гартаа абахые эрмэлзэнэ гэжэ тэдэниие гэмнэһэн байна.

Баас парти тухай хэлэхэ болоо һаа, гурбан ороной федераци байгуулгада тэрэ хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэхэ байһанаа мэдэрнэ гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Энэ парти хадаа апрелиин 17-ной деклараци ин гол ёһонуудые хэбээрнь үлөөхэ тухай оролдолго гаргана. Энэ парти өөрынгөө үүргэһээшье, өөрынгөө харюусалгаһаашье арсахагүй, юуб гэхэдэ, эдэ гол ёһонуудые бэелүүлхын түлөө… шье партида орхо… харюусалгатайбди… тоолоно.

ДАМАСК, майн… Сириин шэнэ пра… байгуулагдаһан т… сэгдэһэнэй һүүлэ… үнгэрөөд байхада… циин шэнэ мин… Джунди радио бо… неэр үгэ хэлэхэдэ… дүүлээ. Салах Би… правительство «Е… Ирагтай федера… байгуулха». П… хадаа «Федераци… тухай апрелиин… рациин гол ёһон… баримталха» гэж… лон тэмдэглээ.

КАИР, майн… Сиридэ болоһон… хайлбал, Сириин… недэй байгуулагд… рай хэблэл гол а… дуулна. Газетэну… сэлнүүд дээрэһээ… хэдэ, Сиридэ бол… шын ушарта, тусх… партиин байдалай… бэхижэһэндэ каир… гүйлхэнэ.

ЛОНДОН, майн… Сири болон Ираг… нуудай дэмжэдэг… ствануудай заса… абаһан тухай… энэ ушар Каирай… урагшагүйдэһэн я… но гэжэ Лондоно… тоолоно.

Капиталай оронууд… забастовконууд бол…

АНГЛИ

67 хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргаһанда эсэргүүсэлгын тэмдэг болгон, «Виккерс-Армстронг» гэжэ суловерфиин 130 электригүүд забастовко соносхоо. Энэ забастовко «Вэлиант» гэжэ уһан доогуур ябадаг ядерна онгосо барилгые удааруулха байна.

Гамильтондохи «Филипс» гэжэ компаниин радиоаппаратурын заводой 1300 хүдэлмэришэн ажалаа зогсоогоо. Сэлин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай эрилтые дэмжэн 110 чертёжнигууд гурбан нелелиин турша соо забастовко хэжэ байнхай. Эдэнэй уялгые бэедээ даажа абаха гэжэ заводой ахалагша хүдэлмэришэд һанаашалга гаргажа байнхай. Энэ һанаашалгыень таһалдуулхын тула забастовко хэхыень хүдэлмэришэдые профсоюз уряалһан байна.

ФРАНЦ…

Жирондо департ… рилгада хүдэлдэг… дэлмэри хэдэг 10… ришэн 24 часай… хээ. Хүдэлмэришэ… родто болоһон де… хабаадалсаа, тэрэ… митинг болоһон б… товко хэгшэд түл… ралтые ехэ болго… тайһаа пенси тү… эрилтэ хэнэ.

ИТАЛИ…

Италиин цемент… дай хүдэлмэришэд… дотороо 24 часай… хээ. Тэрээндэнь 20… хабаадаһан байна… ришэдэй материал… һайжаруулха я… раалһан ажалай… хэлсээ бүхы оро… шэнээр баталха т… шад эрилтэ хэһэ…

Редактор
Ц. О. …

Манай адрес, телефо…

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. У… ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, … —38-42, зам. редактора — 35-84, секрета… отделов: сельскохозяйственного производства и … жизни—47-59, промышленного производства и пар… ни—48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: … —24-74, советского строительства и быта—34-… ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 … 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку… Бурятской АССР.

Н00424. Зак. …